

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

TANSSIN HELMET - Elämyksellisen taidetanssituotteen suunnittelu

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Restonomi
Matkailun koulutusohjelma
Elämysmatkailu
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Meri Toivonen

Lahden ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma

TOIVONEN, MERI:

Tanssin helmet -
Elämyksellisen taidetanssituotteen
suunnittelu

Elämysmatkailun opinnäytetyö

57 sivua, 4 liitesivua

Kevät 2013

TIIVISTELMÄ

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö käsittelee elämyksellisen taidetanssituotteen suunnittelua. Suunnittelutyö toteutettiin toimeksiantona Lahden Tanssiopistolle monialaisessa yhteistyössä Savonia-ammattikorkeakoulussa tanssinopettajaksi opiskelevan Suvi Toivosen kanssa. Opinnäytetyön tuotoksena uutta tuotetta testattiin käytännössä helmikuussa 2013.

Opinnäytetyö on jaettu kahteen osaan. Tietoperustassa perehdytään vapaa-ajan kuluttajakäyttäytymiseen ja -trendeihin, elämyksen elementteihin sekä elämyksellisen palvelutuotteen suunnittelun työkaluihin. Toiminnallisessa osassa kerrotaan tanssin elämyksellisyyden kartoittamisesta, tuotteen suunnitteluprosessista sekä testipäivän toteutuksesta.

Opinnäytetyössä käytetään innovaatiotoiminnan lähestymistapaa, joka soveltuu erityisen hyvin uuden palvelutuotteen suunnitteluun. Taidetanssilajien elämyksellisyyttä kartoitettiin ensin nominaliryhmämenetelmällä, tanssiharrastajien sekä tuotteen potentiaalisten asiakkaiden fokusryhmässä. Kartoitustyön tuloksia hyödynnettiin myöhemmin Suvi Toivosen kanssa toteutetussa tuotteen sisällön innovoinnissa. Elämyksellisyyden toteutumista tuotteessa havainnoitiin testipäivänä sekä osallistuvalla havainnoinnilla että valokuvaamalla. Testiryhmäläisten omakohtaisia kokemuksia tuotteesta kerättiin testipäivän päätteeksi avoimella ryhmähaastattelulla, sekä jälkikäteen sähköpostikyselyllä. Tuloksia tarkasteltiin dokumenttianalyysin keinoin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa taidetanssilajien elämyksellisyyttä, ja innovoida tuotettujen ideoiden pohjalta, taidetanssiin elämyksellisyyden tiivistävä palvelutuote ”Tanssin helmet”. Tuotteen testipäivän havainnointimateriaalin sekä asiakaspalautteen perusteella työssä saavutettiin sille asetetut tavoitteet. Tanssin helmet herätti kokemukseen osallistuneissa liikunnan iloa ja onnistumisen tunteita, sekä toi mukanaan hyvän olon tunteen.

Asiasanat: taidetanssi, palvelutuote, elämys, vapaa-aika, innovointi

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Tourism and Hospitality

TOIVONEN, MERI:

Gems of Dance –
Designing a experiential dance product

Bachelor's Thesis in Adventure Tourism

57 pages, 4 pages of appendices

Spring 2013

ABSTRACT

This functional bachelor's thesis covers the design process of an experiential dance product. The project was a commission from a dance-school, Lahden Tanssiopisto, and was carried out in diversified co-operation with a dance teacher-student Suvi Toivonen, from Savonia University of Applied Sciences. The new product was tested in practice in February 2013, as the functional output of this thesis.

This thesis is divided in two parts. The theoretical part familiarizes the reader with the consumer behavior and trends of the leisure industry, the elements of experience, and the tools of designing an experiential service product. The functional part covers a carried-out survey in the experiential value of dance, the design process of the product and the execution of product testing.

An innovational approach, that lends itself well to designing new products, is applied in this thesis. First a survey, studying the experiential value of dance, especially in ballet, jazz and contemporary dance, was carried out according to a nominal method, in a focus group of both, dance enthusiast and potential customers of the new dance product. The results of the survey were then exploited while innovating the content of the dance product with Suvi Toivonen. Realization of experientialism in the designed product was observed during the product testing with the participative observing method and by photography. The participants experiences of the product and its experiential value were also surveyed; in a group interview right after the product testing; and with an e-mail enquiry afterwards. The results of observation, interview and e-mail enquiry were later analyzed with a document analysis method.

The objective of this thesis was to survey the experiential value of ballet, jazz and contemporary dance, and to innovate an experiential dance product based on the survey's results. According to the observation material and feedback from the test-day's participants, the new product "Gems of Dance" was a success and delivered on the set objectives. Gems of Dance awoke true elation at the success, and joy of movement in the participants, and also brought about good feeling, according to the feedback.

Key words: dance, service product, experience, leisure, innovation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tavoitteet	2
1.2	Opinnäytetyön raja	3
1.3	Toimeksiantaja	3
2	VAPAA-AJAN KULUTTAJAKÄYTTÄYTYMINEN	5
2.1	Suomalainen vapaa-ajan klusteri kuluttajamarkkinoiden näkökulmasta	5
2.2	Suomalainen vapaa-ajan vietto	7
2.2.1	Vapaa-aika arjen resurssina ja eri vuodenaikoina	7
2.2.2	Kuluttajakäyttämisen muutos kohti tarinayhteiskuntaa	9
2.2.3	Tarvehierarkia	9
2.3	Vakava vapaa-aika	10
2.3.1	Tie vakavaan liikuntaharrastukseen	11
2.3.2	Lifestyle-trendit ja heikot signaalit	11
2.3.3	Ehettävän elämän-trendi	12
3	ELÄMYS	14
3.1	Elämysteollisuus, -talous ja -tuotanto	14
3.2	Elämän emotionaalinen perusta	15
3.3	Elämystellisen palvelutuotteen suunnittelu	16
3.4	Draaman kaari	16
3.5	Elämystollmio	18
3.5.1	Elämän elementit	19
3.5.2	Kokemisen tasot	20
4	INTOHIMOSTA OPPINNÄYTETYÖKSI	22
5	ELÄMISTELLISEN TAIDETANSSITUOTTEEN SUUNNITTELUPROSESSI	23
5.1	Ensiasteet – prosessikokonaisuuden hahmottaminen	23
5.2	Tanssin elämystellisuuden kartoitus	24
5.3	Kartoituksen tulokset	25
5.4	Suunnittelun lähtökohtana tulevaisuuden markkinat	27
6	TUOTTEEN SISÄLLÖN INNOVOINTI	30
6.1	Luovan innovoinnin ja elämysteorioiden yhteenlrmäyttäminen	31

6.1.1	Tuotteen draaman kaaren koostaminen	32
6.1.2	Elämyksen elementtien sisällyttäminen tuotteeseen	33
6.2	Innovoinnin tulokset - Nykytanssi-teema	34
6.3	Innovoinnin tulokset - Baletti-teema	35
6.4	Innovoinnin tulokset - Jazz-teema	36
6.5	Tuotteen kohderyhmä ja markkinointiehdotukset	36
7	TANSSIN HELMET -TUOTTEEN TESTAUS KÄYTÄNNÖSSÄ	38
7.1	Testipäivän käytännönjärjestelyt ja haasteet	38
7.2	Testipäivän kulku	39
7.2.1	Nykytanssi	40
7.2.2	Baletti	41
7.2.3	Jazz	43
7.3	Tanssin helmet -testipäivän havainnointi ja käyttäjäkokemuksen kartoitus	45
7.4	Havainnoinnin tulokset ja elämyksellisyyden toteutuminen tuotteessa	46
7.5	Prosessin arviointi	48
7.6	Tuotoksen arviointi	49
7.7	Ammatillinen kasvu	50
8	YHTEENVETO	51
	LÄHTEET	54
	LIITTEET	58
	Liite 1. Kooste havainnoinnin kuvamateriaalista	58
	Liite 2. Haastattelurunko – Asiakaskokemuksen kartoitus 10.2.2013	59
	Liite 3. Sähköpostikysely testipäivään osallistuneille.	60

1 JOHDANTO

Sukkahousut, tanssipuku, verryttelypaita, pehmeät tossut ja säärystimet saavat tanssijan tuntemaan olonsa mukavaksi jo ennen tanssitunnin alkua. Tchaikovsky kajahtaessa peilisalin kaiuttimista oman elämänsä priimaballerina nieleskelee jo onnenkyyneitä. Varvastossut hiertävät nahan verille, mutta mikään ei voita treenin jälkeistä euforiaa. Baletin viehkeys on ankaran fyysisen ja henkisen harjoituksen tulosta, mutta kehitys liikesarjoissa palkitsee vasta-alkajankin. Jazz-tunnilla viritellään teräksisten reisilihasten lisäksi myös milloin sisäistä viettelijätärtä, milloin lyyristä tunnelmoijaa. Asenne on se, mikä ratkaisee. Nykytanssi puolestaan mahdollistaa vapaudellaan ja orgaanisuudellaan tanssijalle kaiken, jopa rumat ja oudot liikkeet – jos teos niin vaatii.

Vapaa-ajan markkinat ovat suuren muutoksen alla, ja kuluneen vuosikymmenen megatrendit wellness ja terveys eivät enää riitä vastaamaan kuluttajien kasvaviin vaatimuksiin. Kuluttajat haluavat merkityksellisempiä vapaa-ajan tuotteita hetkellisen huuman ja maksimaalisen hyödyn sijaan. 30 minuutin tehostettu salitreeni saattaa antaa keholle sen tarvitseman päivittäisen spurtin, mutta kokonaisvaltainen hyvinvointi jää huomiotta. Taidetanssilajit baletti, jazz ja nykytanssi ovat minun mielestäni vastaus vapaa-ajan markkinoiden muutoksen tuuliin.

Tanssi on kehon ja mielen harmoniaa, ilman minkäänlaisia pakollisia välinevaatimuksia. Aikuistanssin harrastajamäärien viimeaikainen, merkittävä kasvu (Poutanen 2012) osoittaa omasta mielestäni lajien sopivan juurikin kuluttajien etsimään ”syvempää merkityksellisyyttä” omaavien tuotteiden kategoriaan. Hyvin suunniteltu tanssitunti tarjoaa osallistujalle avaimet oman kehon ja mielen saloihin, ja on aistimaailmaltaan yksilölle niin rikas, että luotan näistä syistä sen mahdollisuuksiin myös elämystuotteen pohjana.

Olen itse harrastanut balettia sekä muita klassisia tanssilajeja läpi lapsuuden ja nuoruuteni, ja olen muutaman vuoden tauon jälkeen nyt palannut rakkaan harrastukseni pariin aikuisbaletin sekä -jazzin merkeissä. Aikuisbalettituntini ikähaitari ulottuu 16- aina 50-vuoteen saakka, suurimman osan edustaessa haitarin loppupäätä. Tunnit ovat aina täynnä, ja ajoittain kärsimme jopa tilanpuutteesta,

suuren osallistujamäärä vuoksi. Tanssijoiden motivaatio, ilo ja eläytyminen ovat käsin kosketeltavissa tunnin kuluessa, ja kaikki tuntuvat olevan paikalla aivan jonkin muun kuin pakaralihasten kiinteytymisen toivossa. Sarjojen lomassa jaetaan kokemuksia viimeaikoina nähdyistä balettiteoksista, ja piruettien hiomisen mennessä turhan vakavaksi, kannustetaan muita päätä huimaavin aplodein. Intoa puhkuvien aikuisbalettilaisten seuraaminen herätti minussa ajatuksen lajin elämyksellisyyden tuotteistamisesta. Päätin suunnitella tanssikoululleni taidetanssilajien elämyksellisyyden tiivistävän palvelutuotteen, joka viikoittaisten tanssituntien sijaan olisi kertaluontoisesti koettava, mutta toistettavissa oleva tuote. Tahdon tuoda tanssiharrastuksen elämyksellisyyden kokemisen tuotteella mahdolliseksi muillekin kuin säännöllisille viikkotuntilaisille sekä hyödyntää tanssin elämyksellisyyttä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vaalimisessa.

1.1 Tavoitteet

Toiminnallisen opinnäytetyöni tavoitteena on kartoittaa klassisten taidetanssilajien - jazzin, baletin sekä nykytanssin elämyksellisyyttä, ja innovoida tuotettujen ideoiden pohjalta, toimeksiantajani Lahden Tanssiopiston tarpeisiin sopiva, taidetanssiin elämyksellisyyden tiivistävä palvelutuote. Opinnäytetyön toiminnallisena tuotoksena testaan innovoimaani elämystuotetta käytännössä, testiasiakasryhmällä, sekä raportoin suunnitteluprosessin etenemistä, testipäivän toteutusta ja onnistumista tässä työssä.

Koska suunniteltavan palvelutuotteen keskiössä on elämyksen tuottaminen, hankin tietoa elämyksen elementeistä sekä elämyksellisen palvelutuotteen suunnittelun työkaluista. Hankin tietoa myös vapaa-ajan kuluttajakäyttäytymisestä sekä trendeistä, jotta uusi tuote olisi mahdollisimman kilpailukykyinen tulevaisuuden markkinoilla. Tanssiharrastuksen elämyksellisyyden elementtejä on tarkoitus kartoittaa fokusryhmämenetelmään pohjautuvan tiedonkeruun avulla, ja innovoida osaksi palvelutuotetta luovan ongelmanratkaisun tekniikoita hyödyntäen.

Tuotteen innovoinnissa ja testipäivän toteutuksessa teen yhteistyötä tanssinopettajan AMK-tutkintoa Savonia-ammattikorkeakoulussa suorittavan sisareni Suvi Toivosen kanssa. Suvi opiskelee tanssinopettajan

koulutusohjelmassa ensimmäistä vuottaan, ja toteuttaa yhteistyömme osana vapaavalintaisia opintojaan. Suvin rooli opinnäytetyöprosessissani on suunnitella toimeksiantoni mukaisia tanssisarjoja yhteisen innovointimme pohjaksi sekä toimia tanssinopettajan roolissa tuotteen testipäivänä. Päädyin yhteistyöhön Suvin kanssa sen vuoksi, että haluan hyödyntää välistämme monialaista osaamista tuotteen innovoinnissa, mutta myös voidakseni keskittyä opinnäytetyöprosessissani tanssin teorian sijasta olennaiseen eli elämyksellisen tuotteen suunnitteluun.

Arvioin tässä työssä myös opinnäytetyöni toiminnallista tuotosta eli testipäivää, asiakaskokemuksen kartoituksen sekä oman havainnointini pohjalta sekä saatan tuotteen innovointiprosessin loppuun johtopäätösten perusteella. Työn lopuksi teen myös lopulliset johtopäätökseni sekä opinnäytetyöprosessin että toiminnallisen tuotokseni onnistumisesta.

1.2 Opinnäytetyön rajaus

Tuotteen suunnittelussa on tarkoitus keskittyä nimenomaan elämyksellisen ja toistettavissa olevan palvelutuotteen innovointiin - ei pääasiallisesti tanssisarjojen suunnitteluun tai tanssinopettajan työn opetteluun. Tästä syystä toimin näillä osa-alueilla yhteistyössä tanssinopettajan koulutusohjelmassa opiskelevan sisareni Suvi Toivosen kanssa, jonka vastuulla on tuotteen tanssillisen sisällön suunnittelu toimeksiantoni mukaisesti, sekä testipäivänä tuotteen ohjaajana toimiminen.

Työssä annetaan ehdotuksia tuotteen markkinoinnista, mutta valmiin tuotteen kaupallistaminen on muuten rajattu tämän työn ulkopuolelle, ja jätetty toimeksiantajan toteutettavaksi. Tuotteen tarkemman sisällön luovuttamisesta toimeksiantajan käyttöön ei ole etukäteen sovittu, mutta annan tässä työssä ehdotukseni tuotteen käyttöönoton ja kaupallistamisen mahdollisuuksista.

1.3 Toimeksiantaja

Lahden Tanssiopisto on taiteen perusopetuksen oppilaitos, joka tarjoaa tanssin yleisen ja laajan oppimäärän perusopetusta, sekä sirkuksen yleisen oppimäärän perusopetusta lapsille, nuorille ja aikuisille harrastajille. Opetuksen pääaineet ovat

klassinen baletti sekä nykytanssi, ja muita opetusaineita muun muassa jazz-tanssi, show, steppi, sirkus ja bodypercussion. Lahden Tanssiopisto on perustettu vuonna 1983 ja oppilaina on tällä hetkellä yli 600 eri-ikäistä harrastajaa. Päätoimipiste sijaitsee Lahdessa, jonka lisäksi opetusta annetaan Orimattilassa ja Nastolassa. (Lahden Tanssiopisto 2012.)

Opetuksessa ilmaisullisuuden ja elämyksellisyyden yhdistäminen teknisiin tietoihin ja taitoihin on tärkeää Lahden Tanssiopistolle. Tavoitteena on myös luoda innostava ja luova oppimisympäristö, joka vahvistaa oppilaiden minäkuvan kehittymistä, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja ja antaa tanssin iloa kaikentasoisille tanssijoille. (Lahden Tanssiopisto 2012.)

2 VAPAA-AJAN KULUTTAJAKÄYTTÄYTYMINEN

Tässä luvussa käsitellään vapaa-ajan markkinoita, sekä palveluiden tuottajan että kuluttajan näkökulmasta. Ensin tarkastellaan markkinoita klusterin näkökulmasta, jonka jälkeen syvennyttään suomalaisten vapaa-ajan viettoon. Luvussa perehdytään myös vapaa-ajan vakavoitumiseen sekä alan vallitseviin ja tuleviin trendeihin.

Karkeasti määriteltynä vapaa-aika on työn ulkopuolista aikaa (Timonen 2005, 4). Tarkemmin kuvattuna vapaa-ajalla tarkoitetaan sitä aikaa vuorokaudesta, joka jää jäljelle, kun nukkumiseen, ruokailuun, ansio- ja kotityöhön sekä päätoimiseen opiskeluun käytetty aika on vähennetty (Pääkkönen & Hanifi 2011, 22).

Viime vuosikymmenten aikana suomalainen yhteiskunta on kokenut merkittävän muutoksen maatalousyhteiskunnasta teollisuus- ja palveluyhteiskunnaksi. Suomi on myös kaupungistunut, ja hyvinvointi sekä yltäkylläisyys ovat lisääntyneet. (Zacheus 2008, 7.) Taloudellinen kehitys on synnyttänyt nykyisen kulutuskulttuurin, joka mahdollistaa kuluttajien yksilöllisen onnellisuuden ja hyvinvoinnin tavoittelun. Kuluttajien rooli oman elämäntapansa muovaajina onkin nykyisin hyvin aktiivinen, jonka vuoksi kuluttajan rooli myös vapaa-ajan innovaatioiden synnyssä ja leviämisessä on merkittävä. (Timonen 2005, 4.)

2.1 Suomalainen vapaa-ajan klusteri kuluttajamarkkinoiden näkökulmasta

Klusterit ovat toisiinsa kytkeytyneistä, yrityksistä ja yhteisöistä muodostuneita maantieteellisiä keskittymiä erityisillä osa-alueilla. Klusterit muodostuvat keskenään sidoksissa olevista toimialoista sekä niihin liittyvistä muista toimijoista, jotka ovat merkittäviä kilpailun kannalta. (Virtanen & Hernesniemi 2005, 3.)

Vapaa-ajan klusteria avattaessa on tärkeää ymmärtää Timosen (2005) edellä mainitsemien, kuluttajien aktiivisen roolin sekä vapaa-ajan tuotteiden kulutuksen oleellinen merkitys, sen rakenteessa. Vapaa-ajan klusteri näet koostuu useiden pienempien vapaa-ajan kulutukseen liitettävien toimintojen summana, ja eroaa tällä rakenteellaan muista, yleisesti tunnetuista teollisien alojen klustereista. Liikunta- ja luontopainoitteinen-, sekä kotisuuntautunut klusteri ovat Kotro,

Timonen, Pantzar & Heiskasen (2005, 7) tunnistamia vapaa-ajan klusterin tahoja, joiden alakohtainen myynti on sen mittakaavassa merkittävä.

Edellä mainitun kaltaisten osaklustereiden kohdalla alan tuotteiden ja palveluiden markkinarvoon vaikuttaa suuresti myös vapaaehtoisten organisaatioiden sekä muiden voittoa tavoittelemattomien toimijoiden tekemä työ (esim. blogit, liitot ja palkaton kotitaloustyö) (Kotro ym. 2005, 7.) Kotoilu-ilmio tai englanniksi ”homing” on tästä hyvä esimerkki. Kädentaitojen, kodin ja arjen arvostukseen kulminoituvan kotoilun suosio ilmenee esimerkiksi tarkastelemalla Martta-liiton jäsenmäärien huimaa kasvua. Vuonna 2008 liiton jäsenmäärä kasvoi jopa 3000 - hengellä. (Yle Uutiset 2010.)

Kotoilun suosio on nostanut kotisuuntautuneen klusterin myyntilukuja viime vuosina huomattavasti, joka ilmenee myös suomalaisten kotitalouksien eriteltyjä kulutusmenoja tarkasteltaessa (taulukko 1.) (Kotro ym. 2005, 7). Taulukon asumiseen ja energiaan (A05) sekä kulttuuriin ja vapaa-aikaan (A09) viittaavia kohtia tarkasteltaessa voidaan niiden suuren volyymin lisäksi kiinnittää huomiota vuosien 2001–2006 välillä tapahtuneeseen kasvuun, joka osaltaan myös tukee käsitystä kotoilu-ilmion taloudellisista vaikutuksista.

Taulukko 1. Kotitalouksien kulutusmenot kotitaloutta kohti tuloviidenneksittäin 1985–2006 (Tilastokeskus 2008).

Kulutuskategoria	Kulutus €/kotitalous/vuosi			Kasvu % 85-'06
	1985	2001	2006	
A01 Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	2590	3368	3817	47 %
A02 Alkoholijuomat ja tupakka	356	730	725	104 %
A03 Vaatteet ja jalkineet	847	881	1153	36 %
A04 Asuminen ja energia	2629	6490	8193	212 %
A05 Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet	825	1271	1529	85 %
A06 Terveys	388	915	1053	171 %
A07 Liikenne	1752	3785	4715	169 %
A08 Tietoliikenne	190	942	856	350 %
A09 Kulttuuri ja vapaa-aika	1364	2543	3373	147 %
A10 Koulutus	15	46	63	310 %
A111 Ateriapalvelut	634	1093	1100	73 %
A12 Muut tavarat ja palvelut	1376	2690	3508	155 %

2.2 Suomalainen vapaa-ajan vietto

Suomalaisten vapaa-ajan määrä on lisääntynyt 1990-luvulta lähtien yhteensä kokonaiset kaksi tuntia viikossa. Vuonna 2009–2010 suomalaisilla oli vuorokaudessa käytössään jo keskimäärin 6 tuntia 40 minuuttia vapaa-aikaa. (Pääkkönen & Hanifi 2011, 43.) Maailmantalouden epävakauksista huolimatta myös suomalaisten tulot ovat vapaa-ajan määrän rinnalla lisääntyneet vakaasti, joka on johtanut materialistisen vaurauden lisääntyneeseen korostuneisuuteen yhteiskunnassa. Materiaalisen vaurauden korostuminen yhteiskunnassa johtaa kuitenkin vastakohtanaan myös ei-materiaalisten arvojen kuten yhteisöllisyyden sekä sosiaalisten suhteiden kasvaneeseen arvostukseen. (Heinonen 2008, 18–19.)

Vapaa-ajan käytön tutkimuksiin perehtynyt Tuomas Zacheus (2008, 13–26), kuvaa myös muutosta suomalaisten vapaa-ajan harrastuksissa ja ajankäytössä. Zacheus korostaa, myös Heinosen (2008) edellä esiintuomaa, ei-materiaalisten arvojen nousua. Hänen mukaansa suomalaiset kokevat vapaa-ajallaan kaikkein tärkeimmäksi pyrkimyksekseen olla omia itsejään, tavata ystäviään, rentoutua ja toipua arjen rasituksista. Mikäli muutokset ajankäytössä olisivat mahdollisia, kaikkein eniten aikaa haluttaisiin käyttää vapaa-ajan harrastuksiin.

Vaikka suurin osa suomalaisista käyttää vapaa-aikansa pääasiassa rentoutumiseen ja toipumiseen – neljännes tuntee itsensä kuitenkin myös kiireiseksi, sekä miettii työasioita vapaa-ajallaan. Syynä tähän ovat erityisesti pysyvien ja katkeamattomien työsuhteiden harvinaistuminen, ja pätkätoiden yleistyminen. Kyseiset, kiireestä kärsivät suomalaiset kokevat vapaa-ajallaan saavansa kaikkein eniten nautintoa ystäviensä tapaamisesta sekä liikunnasta. (Zacheus 2007, 13-26.)

2.2.1 Vapaa-aika arjen resurssina ja eri vuodenaikoina

Vapaa-ajan vietto on luonnollisesti riippuvainen kahdesta varannosta; ajasta ja rahasta. Varantojen niukkuudet vuorovaikuttavat toisiinsa siten, että rahan niukkuus rajoittaa vapaa-ajan viettoa, ja vapaa-ajan puute puolestaan vaikuttaa merkittävästi rahan kulutukseen. Yksilön demografiset tekijät, vaikuttavat luonnollisesti kyseisten raha ja aika-varantojen yksilölliseen kohdentumiseen. Vapaa-ajan viettoon vaikuttavat myös yhteiskunnan alati muuttuvat normit, sekä

henkilön sosiaalisen sekä fyysisen ympäristö tarjoamat mahdollisuudet. (Raijas 2005, 41.)

Suomalaisten ajankäyttö jaetaan kuuteen pääluokkaan, jotka ovat nukkuminen, ruokailu ja muut henkilökohtaiset tarpeet, ansiotyö, opiskelu, kotityö ja vapaa-aika. Vapaa-ajan luokkaan lukeutuvat pääasiassa television katselu, lukeminen, sosiaalinen kanssakäyminen, liikunta ja urheilu sekä erilaiset harrastukset. (Pääkkönen & Hanifi 2011, 10.)

Suomalaisten vapaa-ajanviettotavat vaihtelevat eri vuodenaikojen välillä, kuten oheisesta, vapaa-ajan toimitoja kuvaavasta taulukosta (taulukko 2.) selviää. Talvella vapaa-ajan vietto on kotikeskeistä puuhailua tietokoneen, television sekä kirjojen parissa, kun taas kesällä korostuvat liikunnalliset harrastukset, sosiaalinen kanssakäyminen sekä kulttuuri- ja huvitilaisuuksiin osallistuminen. Kesäisin myös nukutaan ja levätään eniten muihin vuodenaikoihin nähden. (Pääkkönen & Hanifi 2011, 20.)

TAULUKKO 2. Vapaa-ajan toimintoihin käytetty aika eri vuodenaikoina 2009–2010, minuuttia/vuorokausi (Pääkkönen & Hanifi 2011, 20.)

	Kevät	Kesä	Syksy	Talvi
Vapaa-ajan opiskelu	2	1	3	1
Osallistuva toiminta	10	7	7	8
Kulttuuri ja hovit	8	10	6	7
Sos. kanssakäyminen	55	65	59	58
Liikunta ja ulkoilu	45	59	45	40
Television katsominen	134	114	131	151
Tietokone	40	36	38	42
Lukeminen	42	41	43	46
Käsityöt	3	2	4	5
Lepäily	17	23	14	14

2.2.2 Kuluttajakäyttäytymisen muutos kohti tarinayhteiskuntaa

Kuluttajakäyttäytymisen muuttuvat tarpeet voidaan havaita tarkasteltaessa teknologiaväritteisen yhteiskuntamme muutosta tarinayhteiskunnan suuntaan. Kuluttajat haluavat kasvavassa määrin tuotteita jotka kuvastavat heidän asenteitaan ja elämäntyyliään. Tuotteilla haetaan elämyksiä ja minäkuvan ehostusta, ja ostopäätöksillä ilmaistaan henkilökohtaisia arvoja ja vakaumusta. (Jordan 2007, 1.)

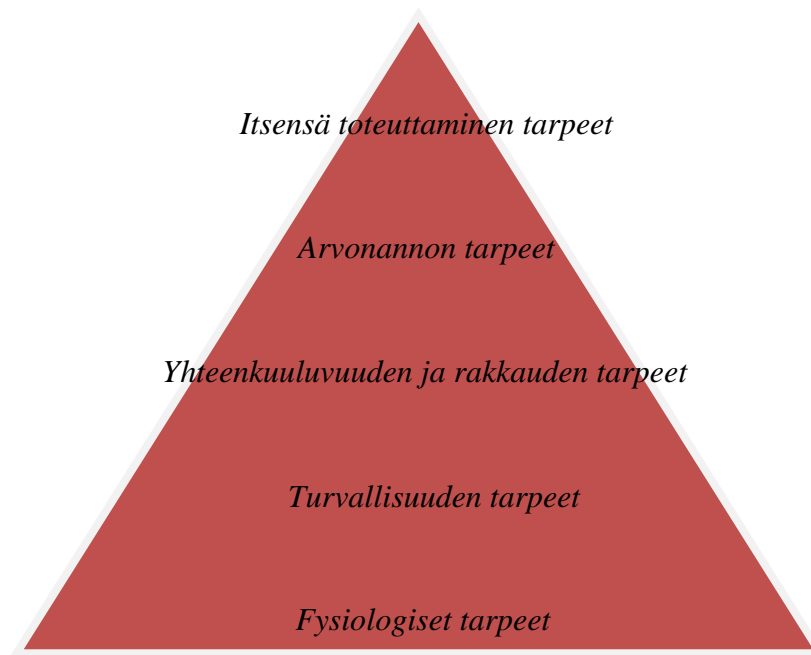
Tätä muutosta voidaan nimittää elämystaloudeksi, ja palveluntarjoajien kohdalla käytännössä on kyse tuotteiden jalostusarvon nostamisesta. Tuotteiden lisäarvon tulisi nykyisin muodostua yhä enemmän tarinallisuudesta sekä elämyksellisyydestä, ja jalostusasteen nostamisen kulminoitua aineettoman hyvinvoinnin tuottamiseen, aineellisen omistamisen sijaan. (Kylänen 2012, 32.)

Uuden taloudellisen aikakauden ottaessa vallan vanhan sijaan, on se myös askel eteenpäin, erityisesti kuluttajien muuttuvien tarpeiden osalta. Menneiden taloudellisten aikakausien perustuessa vahvasti elämän perusedellytysten turvaamiseen, elinolojen parantamiseen ja arjen sujuvuuteen sekä viimeisimpinä aikakausina myös jo vapaa-ajan huvituksiin ja voimaantumiseen, tavoitellaan elämystaloudessa puolestaan yhä korkeamman tason tyydytystä. (Jordan 2007, 2.)

2.2.3 Tarvehierarkia

Psykologi Abraham Maslow'n määrittelemä tarvehierarkia (kuvio 1.) kuvaa tarkemmin edellä mainittuja, hierarkisesti eteniviä tarpeiden tasoja. Teorian kuvaa ihmisen tyydytystä etsivänä eläimenä, joka harvoin saavuttaa täydellisen tyydytyksen tilaa. Maslow'n mallin mukaisesti alemman tason tarpeensa tyydyttyään ihminen siirtyy tavoittelemaan tyydytystä aina askelman ylempänä, matkallaan kaikkein korkeimman tason tyydytykseen eli ”itsensä toteuttamiseen”. (Green 2010.)

Elämystaloudessa tavoitellaan nykyisin jo tuotteita ja palveluja jotka tyydyttäisivät Maslow'n mallin ylimpien tasojen tarpeita, kuten minäkuvan ehostamista, ystävyysuhteiden kehitystä, arvojen ilmaisua ja jopa kaikkein korkeimpaa tyydytystä eli oman itsensä toteutumista. (Jordan 2007, 2.)

Kuvio 1. Tarvehierarkia. (Borg ym. 2002, 25; Green 2010.)

2.3 Vakava vapaa-aika

Vakava vapaa-aika (*engl. serious leisure*) voidaan suppeasti määritellä amatööriin, harrastelijan tai vapaaehtoistyöntekijän systemaattiseksi pyrkimykseksi toimintaan, joka on niin merkittävää ja mielenkiintoista, että henkilö tyypillisesti heittäytyy täysin kyseisen erikoistaidon, -tiedon tai -kokemuksen tavoitteluun ja ilmaisuun (Vehmas 2009, 60).

Vakavia vapaa-ajan harrastuksia löytyy niin taiteen, tieteen, liikunnan, urheilu kuin viihteenkin parista. Vakavan harrastuksen omaavat henkilöt voidaan jakaa kolmeen eri perustyyppiin heidän aktiviteettiensa mukaan. Amatööreiksi nimitetty ryhmä seuraa ja jäljittelee tiiviisti lajin ammatilaisten toimintaa, esimerkiksi golfissa tai pyöräilyssä. Harrastelijat puolestaan omistautuvat omalle lajilleen tiiviisti, mutta pitkälti omissa oloissaan ilman ammattilaisenkaltaisten hahmojen vaikutteita. Harrastelijat toimivat esimerkiksi kalastuksen, keräilyn tai lintujen bongailun parissa. Vakavan harrastajan kolmatta perustyyppiä edustavat vapaaehtoiset, jotka toimivat puolestaan taloudellista hyötyä tavoittelematta

esimerkiksi suurissa urheilutapahtumissa tai liikuntaseuroissa. (Vehmas 2009, 60 – 61.)

2.3.1 Tie vakavaan liikuntaharrastukseen

Vakavaan vapaa-aikaan liittyy olennaisesti jonkinasteinen pitkäjänteisyys ja sisukkuus lajin harrastamisessa. Määrätietoinen ja ahkera harjoittelu edellyttää sitoutumista, joka vaikuttaa myös muuhun elämään ja vapaa-ajan valintoihin. Erityisesti liikuntaharrastukseen uppoudutaan usein askeleittain jo pidempään kestäneen harjoittelun jälkeen. Kun mukaan tulevat erikoislaatuiset tapahtumat kuten lajiin liittyvät matkat tai kilpailut, vahvistuu pitkäkestoinen suhde mahdollisten palkintojen ja saavutettujen suoritusten kautta. Näihin erittäin hyviin suorituksiin yltäminen vaatii tosin harjoittelulta jo merkittäviä ponnistuksia, ja näin vaikuttaa myös taloudellisiin- ja ajallisiin resursseihin. Ponnistelut koetaan kuitenkin kannattaviksi seuraavien kestävien ja pysyvien hyötyjen vuoksi, joita ovat; itsearvostuksen lisääntyminen, itsensä toteuttaminen, kohentunut itseilmaisukyky, saavuttamisen tunne, parantunut omakuva ja itsetunto sekä sosiaalinen vuorovaikutus. Myös sosiaalinen identifioituminen, yhteiset tunne- ja arvosteet omaavan ryhmän jäseneksi on merkittävä tekijä tämän kaltaiselle lajiin uppoutumiselle, eli vakavalle liikuntaharrastukselle. (Vehmas 2009, 61 – 62.)

2.3.2 Lifestyle-trendit ja heikot signaalit

Lifestyle kuvaa henkilön persoonallisuutta, minäkuva, kiinnostuksen kohteita, suhtautumista ruokaan, terveyteen, matkailuun, yhteiskunnallisiin asioihin ja ostokäyttäytymiseen (TNS-Gallup 2012). Trendillä puolestaan tarkoitetaan pitkän ajanjakson kuluessa tapahtuvaa, tarkasteltavan ilmiön yleistä kehityssuuntaa. Lifestyle-trendi-tietous on arvokasta pääomaa vapaa-ajan markkinoiden tuote- ja palvelusuunnittelussa, ja juuri vallitsevien trendien- ja asiakkaan tuntemus ovat ratkaisevia tekijöitä alan päätöksenteossa (Kotro ym. 2005, ?).

Käytössä on myös termi ”Megatrendi”, joka puolestaan viittaa sellaiseen suureen ilmiöön tai ilmiökokonaisuuteen, jolla on kehityksensä perusteella tunnistettava suunta, ja jonka uskotaan jatkuvan myös tulevaisuudessa (Mannermaa 2004, 73).

Megatrendeihin liittyvät läheisesti heikot signaalit, eli orastavat trendit, joilla ei toistaiseksi ole tunnistettavaa menneisyyttä. Heikoista signaaleista voi niiden voimistuessa kehittyä trendejä ja megatrendejä, mutta myös näiden pienempiä sisältöjä. Heikot signaalit ovat luonteeltaan ainutkertaisia, ja niiden syntyä on vaikea mallintaa – niille on kuitenkin tyypillistä ilmetä alun perin tietynlaisina kummajaisina, tai outoina ilmiöinä, kunnes ne lähtevät voimistumaan varsinaisiksi trendeiksi, tai häviävät kokonaan. Heikon signaalin havaitsevat yleensä sen tietynlaiset edelläkävijät tai erityisryhmät. (Heikkanen 2007, 10-13.) Tietoa vallitsevista trendeistä puolestaan hankitaan tilastollisten markkinatutkimusten lisäksi yritysten sisäistä kuluttajätietoutta analysoimalla, mediaa- ja kulttuurista ympäristöä havainnoimalla sekä aihealueen ”gurujen” intuitiivisella tietoudella. (Kotro ym. 2005, 23.)

Menneiden vuosikymmenten lifestyle- tai vapaa-ajan megatrendit ovat jälkeenpäin selkeästi nimettävissä; 60-luvun poliittisuus, radikaalius ja rock; 70-luvun massamatkailu; 80-luvun kylpylät ja ravintolat; 90-luvun kodin vuosikymmen; 2000-luvun koti ja kaukomatkailu sekä 2010 kukoistavat wellness ja terveys (Kotro 2011). Viimeisin megatrendi, wellness, katsotaan yhdeksi terveysturmatkailun alaluokaksi, ja erottuu perinteisistä hyvinvointituotteista erityisesti ilmapiiriin, puitteiden, tuotekokonaisuuksien, palvelun ja henkilökunnan ammattitaitoidon tasolla. Wellness-tuotteet on suunniteltu stimuloimaan aisteja monipuolisesti, sekä tuotettu selkeiksi paketeiksi johon kuuluu usein myös hemmottelu- ja luksuselementtejä. (Suontausta & Tyni 2005, 40.)

Tulevaisuudessa vapaa-ajan trendien uskotaan kehittyvän, wellnessin kaltaisten hedonististen nautintojen kyllästämästä maailmasta yhä merkityksellisemmän vapaa-ajan vieton pariin. Erityisesti arkisten askareiden ja harrastusten kokemuksellisella ja laadullisella kehityksellä uskotaan olevan merkittävä rooli markkinoiden kehityksessä (Timonen 2005, 2).

2.3.3 Eheyttävän elämyksen-trendi

Eheyttävällä elämyksellä tarkoitetaan elämystä tai elämyspalvelua, joka tähtää yksilön henkiseen hyvinvointiin. Henkisellä hyvinvoinnilla puolestaan tarkoitetaan kokonaisvaltaista kokemusta, jossa tyytyväisyys omaan elämään ja työhön,

myönteinen perusasenne ja aktiivisuus sekä itsensä hyväksyminen yhdistyvät. Henkinen hyvinvointi liittyy vahvasti fyysiseen terveyteen, ja sen tilan vaihtelut ovat normaaleja. Henkistä hyvinvointia tukee muun muassa kokemus tarpeellisuudesta omassa yhteisössä, itsensä arvostaminen, kyky ja halu oppia, läheiset ihmiset sekä mielekkäät harrastukset. Esimerkiksi taidekokemus voi olla henkistä hyvinvointia vahvistava, eheyttävä elämys – siinä yhdistyvät tunteiden mukana olo sekä omakohtaisen suhteen muodostuminen teokseen tai tilanteeseen. Eheyttävissä elämyksissä oleellista on fyysisen, sosiaalisen ja mentaalisen aspektin yhdistyminen kokemuksessa. (Heikkanen 2007, 8-10.)

Elämysten kautta etsitään tyypillisesti voimakkaita tunnetiloja, hengellisyyttä jopa elämänmuutosta, kun niitä ei muuten modernista yhteiskunnasta löydetä. Elämysten tarjoama, uuden oppimisen mahdollisuus liittyy läheisesti henkiseen hyvinvointiin tähtäävän, pysyvän elämänmuutoksen eli transformation ajatukseen. Tuotettujen elämysten tarjoama sosiaalinen aspekti, sekä tiettyyn ryhmään kuulumisen tunne, on myös merkittävää henkisen hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Transformaation mahdollisuuden tarjoavilla, henkistä hyvinvointia muutokokemuksen kautta edistäville elämyspalveluilla uskotaan siis olevan erityistä kysyntää tulevaisuuden vapaa-ajan markkinoilla. (Heikkanen 2007, 48-50.)

3 ELÄMYS

Tässä luvussa käsitellään elämyksen käsitettä, sekä elämyksellisyyden luomisen työkaluja. Ensin perehdytään eri elämyskäsitteisiin talouden näkökulmasta, ja sen jälkeen elämyksen synnyn emotionaalisiin taustoihin yksilössä. Sitten tarkastellaan elämyksellisen palvelutuotteen suunnittelua, ja perehdytään draaman kaari- ja elämyskolmio-työkaluihin.

Elämys on emotionaalinen kokemus, jolla on positiivinen ja kohottava vaikutus (Borg, Kivi & Partti. 2002, 25). Parhaimmillaan elämys voi johtaa henkilökohtaiseen muutokseen, kun tehdään ja koetaan jotain sellaista, jota arjessa ei ehkä uskallettaisi (Tarssanen 2009, 6).

Elämyskokemukset ovat erityisiä, sillä ne syntyvät aina vasta palvelutilanteessa, ja vaativat erilaisten elementtien ja ulottuvuuksien tasapainon toteutuakseen. Asiakkaan johdattamiseksi elämyskokemukseen voidaan taidokkaalla ohjauksella saavuttaa paljon, mutta pääsääntö kuitenkin on, että elämys on henkilökohtainen ja subjektiivinen kokemus, jota ei voida taata. Kokija määrittää aina itse oman elämyskokemuksensa. (Tarssanen & Kylänen 2009, 10.)

3.1 Elämysteollisuus, -talous ja -tuotanto

Tässä alaluvussa käsitellään elämysteollisuutta, tai vaihtoehtoisesti ”elämystuotantoa”, kuten Saarinen (2002, 9) ehdottaa. Käytän kokonaisuutta tarkasteltaessa kuitenkin termiä ”elämysteollisuus”, sillä termi ”tuotanto” viittaa vahvemmin pelkän tuottajan eli elinkeinon näkökulmaan. Elämyksethän eivät varsinaisesti ole edes kategorisoitavissa vain tuotantoon ja kulutukseen. (Saarinen 2002, 9.) Elämykset syntyvät aina viimekädessä yksilön kokemina, ja kaupallisen tuotannon roolina on ainoastaan tarjota mahdollisuudet kyseisen elämyskokemuksen syntyyn tilassa ja ajassa. Asiakasta ei siis tule vanhanaikaisesti ajatella pelkästään tuotteistetun palvelu- tai elämystuotteen vastaanottajana (Pantzar & Shove 2005, 4). Kuten Pine & Gilmore (1999, 163) toteavat; asiakas on oikeastaan itse tuote. Termi ”elämystalous” puolestaan kuvaa laajemmin elämysten tuotannon ja kulutuksen, sekä tarjonnan ja kysynnän

muodostamaa kokonaisuutta, jonka taustalla on myös yhteiskunnallisia ja ideologisia kytköksiä (Saarinen 2002, 9).

Kun kuluttaja maksaa päästäkseen kokemaan tietyn asian, matkailun-, urheilun- tai kulttuurin parissa, nimetään se tilastoinnin näkökulmasta suomessa elämysteollisuudeksi. Kun elämyskulutukseksi näin lasketaan kaikki edellä mainittujen elämänalueiden parissa tehdyt hankinnat, kuluttaa yksittäinen suomalainen kotitalous elämyksiin vuosittain noin neljänneksen tuloistaan. (LEO, 2010.)

Perinteisistä teollisuuden muodoista, eli fyysiseen lopputuotteeseen tähtäävästä toiminnasta elämysteollisuus eroaa kahdella tapaa. Ensinnäkin, elämysten tuotanto ja kuluttaminen ovat pääosin aina sidottuja samaan tilaan ja aikaan, kun taas perinteisessä teollisuudessa kuluttajamarkkinat ovat pitkälti etääntyneet tuotantopaikasta. Toiseksi, elämystuotteita ei voida myöskään varastoida myöhempänä kulutettavaksi, vaan ne on ikään kuin ”menetetty”, mikäli asiakas ei niitä osta. Esimerkiksi hotellivuoteen jäädessä yöksi tyhjäksi, on kyseisen yöpymis-elämys menetetty siltä yöltä, koska sitä ei voida perinteisten teollisuuden tuotteiden tavoin varastoida myöhempää varten. (Saarinen 2002, 8-9.)

3.2 Elämyksen emotionaalinen perusta

Teollisen näkökulman ohella elämystä tulee avata myös yksilön näkökulmasta, onhan kyse inhimillisestä kokemuksesta. Tämän kokemuksen, tai parhaimmillaan elämyksen ulottuvuudet voidaan rinnastaa kognitiivisen psykologian määrittelemiin tietoisuuden tasoihin. Ensimmäisellä tasolla havaitaan jotain, muttei voida varsinaisesti puhua kokemuksesta, sillä havaintoa ei reflektoida eli yritetä ymmärtää sen tarkemmin. Toisella tasolla havainto muuttuu kokemukseksi, kun sille annetaan tietoinen merkitys, kuten leivän tuoksuun liittyvät mielikuvat kylläisyydestä ja kodikkuudesta. Kolmannella tasolla saavutettava elämys on tietoisuuden prosessi, jonka syntyyn vaikuttaa kokijan taustan ja historian lisäksi alitajuinen taso, joka saattaa säädellä prosessia. Henkilön kokemat aistiärsykkeet muodostuvat osaksi elämyksen kokemuksesta, kun niille annetaan merkitys psyykkisellä tasolla. Elämys on siis hyvin henkilökohtainen asia, jonka

edellytykset voidaan kokijalle tuottaa, mutta syntyä ei voida taata. (Borg ym. 2002, 25 – 28.)

3.3 Elämyksellisen palvelutuotteen suunnittelu

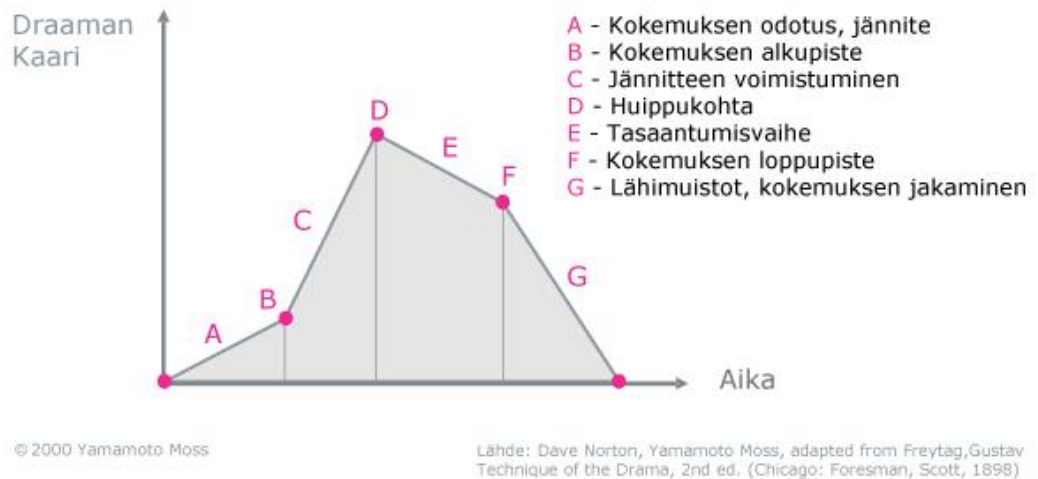
Kun elämystä eli voimakasta, moniaistista tunnekokemusta tuotetaan, on periaatteessa aina kyse samasta asiasta, vain keinot tuottamiseen vaihtelevat eri elämysaloilla. Tuotteen fyysinen, sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö luovat erilaisia olosuhteita ja mahdollisuuksia elämyksen tuottamiselle. Fyysisellä ympäristöllä tarkoitetaan elämyksen tuottajan keinoja hallita ympäristöä ja vaikuttaa siihen. Esimerkkeinä toimivat täysin hallittavissa ja suunniteltavissa oleva virtuaalinen kokemusympäristö, tai vastakohtaisesti ohjelmapalvelutuote ulkona, sään armoilla. Tuotteen sosiaalinen ympäristö rakentuu ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta, ja tuottajan mahdollisuudesta vaikuttaa siihen erilaisissa olosuhteissa, kuten opastetulla kierroksella tai virtuaalisessa peliympäristössä. Kulttuurinen ympäristö käsittelee tuotteen merkityksellisyyttä ja motivaatiotekijöitä. Tähän voidaan vaikuttaa esimerkiksi markkinointitoimenpiteillä ja asiakassegmentti-kohtaisella räätälöinnillä. (Tarssanen 2005.)

Vaikka elämyksen kokemusta on mahdotonta taata kaikille tuotteen kokijoille, ei sen syntymistä tule missään nimessä jättää sattuman varaan. Elämyksen synnylle pyritään luomaan mahdollisimman suotuisat puitteet sisällyttämällä tuotteeseen elämyksen synnylle olennaisia elementtejä, ja varmistamalla niiden toimivuus läpi tuotteen. Elämyksen tuottamista voidaan lähestyä muun muassa, seuraavaksi esiteltävien; draamankaari-työkalun, sekä Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksen tuottaman Elämyskolmio-mallin avulla. (Tarssanen 2005.)

3.4 Draaman kaari

Erityisesti taidemaailmassa hyödynnetty, tehokas mutta yksinkertainen draaman kaari, on kaava jännittävän, mukaansatempaavan ja mieleenpainuvan kokemuksen rakentamiseen. Kokemuksen jännitteet muokataan kaavan (kuvio 2.) mukaisesti vaihteleviksi selkeän juonen, markkinoilla erottumisen ja ikimuistoisuuden

saavuttamiseksi. Seuraavaksi kuvatut kohdat A-G (kuvio 3.) havainnollistavat draamankaaren kulkua. (Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010.)

Kuvio 2. Draaman kaari. (Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010; Moss 2000; Foresman 1898.)

Kokemukseen virittäytyttäessä, kohdassa A. annetaan kokijoille tarvittavat perustiedot tulevasta, sekä esitellään olosuhteet ja mahdolliset muut kokijat. Tapahtumien kulkua ei tule kokonaan paljastaa, vaan esiin tuodaan pääasiassa turvallisuuden ja mukavuuden kannalta olennaiset seikat, sekä luodaan positiivista jännitystä mielikuvien avulla. (Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010.)

Kokemuksen varsinaisessa alkupisteessä B. voimistetaan jännitystä, siirrytään kokemukseen ja lähdetään liikkeelle (C.). Olennaista on että kokija joutuu itse vastaamaan haastavaan tilanteeseen omalla toiminnallaan. (Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010.)

Huippukohdassa D. ollaan kokemuksen suurimmalla mäenharjalla, tai vaikka retken hienoimmassa maisemissa. Huippukohdan merkitseminen tilanteeseen sopivalla tavalla on merkityksellistä, korostaen asiakkaan hienoa suoritusta joka on nyt takanapäin. Ajallisesti huippukohdan tulisi sijoittua kahden kolmasosan

päähän kokemuksen alusta, ja yhden kolmanneksen päähän lopusta.

Tasaantumisvaiheessa E. käännetään paluumatkalle, nautitaan vielä hetki opitusta, eikä mitään uutta enää tapahdu (Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010).

Kokemus loppuu ja aktiviteetti päättyy kohdassa F. – tällöin vaihdetaan vaikkapa vaatteet takaisin omiin arkivaatteisiin, arkeen paluun merkiksi. Kokemuksen loppumisen jälkeen kohdassa G. asiakkaalle tulisi antaa mahdollisuus jakaa kokemuksiaan tavalla tai toisella heti sen päätyttyä. (Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010.)

3.5 Elämyskolmio

Elämyskolmio on Sanna Tarssasen ja Mika Kyläsen vuonna 2005, Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEO:lle kehittämä työkalu elämystuotteen suunnitteluun ja arviointiin. Elämyskokemuksen syntyyn vaadittavat elementit ja ulottuvuudet on koostettu mallissa yhteen, eräänlaiseksi elämystuotteen ideaalityypiksi, joka mahdollistaa tuotteen kriittisen arvioinnin ja kehittämisen. (LEO 2009.)

Kuvio 3. Elämyskolmio. (Tarssanen 2005; Tarssanen & Kylänen 2009, 11; 2005)

Elämyksen syntyyn vaadittavat elementit; yksilöllisyys, aitous, tarina, moniaistisuus, kontrasti ja vuorovaikutus esitellään Elämyskolmio-mallin (kuvio 3.) vaaka-akselilla - kolmion pystyakseli puolestaan kuvataa kokemuksen eri

tasoja asiakkaan näkökulmasta. Seuraavaksi kuvatut elämyksen elementit ovat hyvässä elämystuotteessa läsnä sen jokaisella kokemisen tasolla. (LEO 2009.)

3.5.1 Elämyksen elementit

Yksilöllisyyden elementti kuvaa tuotteen ainutlaatuisuutta. Tavoitteena on, ettei täysin samanlaista tuotetta löydy muualta. Asiakaslähtöisyys, joustavuus ja mahdollisuudet räätälöidä palvelu asiakkaan mieltymysten mukaiseksi, korostavat yksilöllisyyden elementtiä. Yksilöllisyyden kehittämisen haasteena ovat kustannukset, sekä toistettavissa olevan, mutta samalla helposti personoitavan tuotteen kehittäminen. (Tarssanen & Kylänen 2009, 12.)

Aitous kuvaa tuotteen uskottavuutta. Tuotteen tulee perustua tekijöidensä aitoon, paikalliseen identiteettiin, ollen myös kulttuuris-eettisesti kestävä. Jokainen tuote on toki vain yksittäinen presentaatio tai kopio tietystä kulttuurista, mutta jokaisella uudella kokemuksella on vaikutuksensa jo olemassa olevaa näkökantaan. Tuote voi toisaalta olla jopa täysin fiktiivinenkin, mutta jos asiakas kokee sen aidoksi ja uskottavaksi, on se silloin aito. (Tarssanen & Kylänen 2009, 12 – 13.)

On tärkeää että kokemuksen eri elementit sidotaan toisiinsa tarinallisesti, jolloin muodostuu tiivis ja mukaansatempaava kokonaisuus. *Tarina* liittyy läheisesti myös aitouden elementtiin, sillä aito ja uskotta tarina tuo tuotteelle myös sosiaalista ulottuvuutta ja merkitystä. Hyvä tarina sisältää sekä faktaa että fiktiota tasapainotettuna niin, etteivät pääkohdat ole ristiriidassa keskenään. (Tarssanen & Kylänen 2009, 13.) Pine ja Gilmore (1999, 46–55) kuvaavat samaa asiaa hieman eri termein ja näkökannoin. He nimittävät tarinallistamista teemoitteluksi, ja heidän mukaansa tuote ei jätä asiakkaalle minkäänlaista pysyvää muistijälkeä, mikäli sitä ei ole teemoiteltu oikein. Teemoittelun ohella, asiakkaalle kokemuksesta syntyvät vaikutelmat tulee heidän mukaansa myös harmonisoida keskenään niin, että kokonaisuudesta jää positiivinen muistijälki.

Moniaistisuus kuvaa tuotteen sisältämiä aistiärsykeitä, ja niiden huolellista suunnittelua tuotteen teeman mukaisiksi. Huolellisesti suunnitelluilla aistikokemuksilla voidaan vahvistaa tuotteen mukaansa tempaavuutta, mutta

liiallisina tai häiritsevinä ne voivat myös haitata kokonaisuutta. (Tarssanen & Kylänen 2009, 14.)

Kotrasti kuvaa uutta, asiakkaan arjesta poikkeavaa tuotetta. Uuden kokeminen mahdollistaa oman itsensä näkemisen uudessa valossa, ja vapauttaa näin myös kokemaan asioita erilailla kuin tavallisesti. On myös huomioitava että toiselle eksoottinen ja uusi voi olla toiselle tuiki tavallista, eli kontrastin tavoittelussa on huomioitava erityisesti asiakkaan kulttuurinen tausta. (Tarssanen & Kylänen 2009, 14.)

Vuorovaikutus on elementeistä viimeinen, ja sillä viitataan onnistuneeseen kommunikaatioon, niin ohjaajan ja kokijoiden, kuin myös ohjaajan ja itse tuotteen välillä. Elämyksiä voi toki kokea yksinkin, mutta onnistuneella vuorovaikutuksella luotu yhteisöllisyyden tunne ja yhdessä tekeminen luo tietoisuuden siitä, että kokemus on yleisesti arvostettu ja hyväksytty. Yhteinen kokemus nostaa näin myös kokijan sosiaalista statusta, tai liittää hänet tiiviimmin tiettyyn ryhmään. Vuorovaikutuksella on myös tärkeä rooli yksilöllisyyden kannalta, sillä toimiva kommunikaatio tuotteen ohjaajan ja kokijan välillä mahdollistaa kokemuksen mahdollisimman onnistuneen välittymisen. (Tarssanen & Kylänen 2009, 14 – 15.)

3.5.2 Kokemisen tasot

Kokemisen tasot kuvaavat asiakkaan kokemuksen rakentumista kohti tunnerikasta elämystä ja huipussaan muutосkokemusta (Tarssanen & Kylänen 2009, 15).

Motivaation taso on pyramidin alin askelma ja tukijalka, joka tarkoittaa asiakkaan kiinnostuksen herättelyä esimerkiksi markkinoinnin keinoin, luoden odotuksia tuotteelle. Jo tässä vaiheessa tulisi huomioida elämyksen elementtien mahdollisimman monipuolinen hyödyntäminen. (Tarssanen & Kylänen 2009, 15.)

Tuotteen tulee myös *fyysisellä tasolla* pyrkiä tarjoamaan kokijalle aistimaailmaltaan mahdollisimman miellyttävä ja turvallinen kokemus. Tuotteen teknistä laatua mittaavaan fyysiseen kokemukseen vaikuttavat esimerkiksi kylmyys, kuumuus, nälkä, jano ja vessahätä, ja ne tulee pyrkiä huomioimaan tuotteessa kuin tuotteessa. (Tarssanen & Kylänen 2009, 15 – 16.)

Älyttisellä tasolla prosessoidaan kokemusta erityisesti ympäristön aistiärsykkeiden perusteella, ja päätetään, olemmeko tyytyväisiä kokemaamme, vai emme. Hyvä tuote tarjoaa mahdollisuuden oppia uutta ja kehittyä, joko tiedostetusti tai tiedostamatta. (Tarssanen & Kylänen 2009, 16.)

Mikäli tuotteessa on tähän asti otettu huomioon eri elämyksen elementtien läsnäolo, on edellytykset varsinaisen elämyksen syntyyn nyt luotu.

Elämyskokemus ilmenee tällöin *emotionaalisella tasolla* merkityksellisinä, positiivisina tunnereaktioina, kuten: ilo, riemu, onnellisuus, onnistuminen, oppimisen ilo ja voiton riemu. (Tarssanen & Kylänen 2009, 16.)

Henkinen taso on elämyksen kokemisen tasoista ylin. Kolmion kärki kuvaa henkilön fyysisessä ja henkisessä olotilassa sekä elämäntavoissa tapahtuvaa muutosta, voimakkaan ja positiivisen elämyksellisen tunnereaktion myötä. Kyseessä voi olla esimerkiksi uuden harrastuksen, elämäntavan tai olemuksen omaksuminen elämyksen myötä, eli jonkinlainen muutoskokemus henkilökohtaisella tasolla. (Tarssanen & Kylänen 2009, 16.)

4 INTOHIMOSTA OPPINNÄYTETYÖKSI

Omien tanssielämysteni kartoitus sai alkun jo lähes kaksikymmentä vuotta sitten aloittaessani tanssiharrastuksen Lahden tanssiopistolla. Lajeina olivat aluksi klassinen baletti ja nykytanssi, mutta laajensin pian myös jazz-tanssin pariin. Tanssin pitkään ja hartaasti – läpi ala- ja yläasteen sekä lukion. Tanssiharrastus muodostui minulle hyvin tärkeäksi osaksi elämäni ja persoonaani, ja auttoi rutiinillaan läpi myös elämän karikoista. Elämyksiä – vaikka en niitä kyseisellä termillä tuolloin osannutkaan vielä nimittää – kertyi vuosien varrella myös runsaasti. Mieleeni jäivät muun muassa rankan treenitunnin jälkeinen hyvä olo, musiikista ja liikkeistä nautiskelu, sekä esiintymisen tuoma adrenaliiniryöppy. Tanssi oli elämäni suola, ja piti minut vireessä niin fyysisesti kuin henkisesti. Tanssiopistoilla oli myös merkittävä rooli sosiaalisessa elämässäni, ja olin kiitollinen osastani tässä sosiaalisessa ryhmässä. Mitä muuta vapaa-ajan harrastukselta voi oikeastaan enää toivoa?

Erkaannuin aktiivisesta tanssiharrastuksesta lukion päätyttyä, ulkomaille muuttaessani, ja palasin rakkaan harrastukseni pariin kuuden vuoden tauon jälkeen keväällä 2012. Aikuisbalettiryhmän treeni-ilmapiiiri tuntui minusta välittömästi kotoisalta, ja viikottaisesta treenitunnista muodostui pian viikkoni kohokohta. Ihailin erityisesti tunnin opettajan kykyä kommunikoida aikuisryhmäläisten kanssa, sekä tuntilaisten motivaatiota teknisesti haasteellisten liikkeiden päättäväiseen toistoon. Vaikka balettitunti koostuikin fyysisistä harjoituksista, jotka kiinteyttävät ja vahvistavat kroppaa, sekä kehittävät koordinaatiota ja tasapainoa tehokkaasti, oli ilmeistä että aikuisbalettilaiset olleet paikalla pelkkä pakaralihasten kiinteytys mielessään. He eläytyivät musiikkiin, ja nauroivat hersyen pienille kompuroinneille. Tunnelma tunnilla oli hyvin yhteisöllinen, ja kotiin lähdettiin hyvillä mielin. Aloin pohtia tanssiharrastuksen elämyksellisyyttä tarkemmin opinnäytetyöprosessiin ohjaavan, menetelmä- ja tutkimusosaaminen 2 -kurssin aikana, samana keväänä kun tehtävänantona oli laatia alustava opinnäytetyösuunnitelma itse valitusta aiheesta. Kehitin kurssin aikana aikuisbalettituntini pohjalta idean baletin elämyksellisyyden tiivistävästä vapaa-ajan tuotteesta. Vuotta myöhemmin, työntäyteisen kesän, ja rästiopintojen täyteen alkusyksyn myötä, pääsin marraskuussa 2012 vihdoinkin aloittamaan ideani muuntamiseen opinnäytetyöksi.

5 ELÄMYKSELLISEN TAIDETANSSITUOTTEEN SUUNNITTELUPROSESSI

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa klassisten taidetanssilajien - jazzin, baletin sekä nykytanssin elämyksellisyyttä, ja innovoida tietoperustan pohjalta toimeksiantajan tarpeisiin sopiva, taidetanssiin elämyksellisyyden tiivistävä vapaa-ajan tuote. Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön toiminnallisen tuotoksen, eli elämyksellisen tanssituotteen suunnitteluprosessia alkua vaiheittain. Ensin tutustutaan prosessin alkuaskeleisiin, jonka jälkeen syvennyttään tanssin elämyksellisyyden kartoitukseen, ja sen tuloksiin. Lopuksi perehdytään vapaa-ajan kuluttajakäyttäytymiseen tuotteen suunnittelun lähtökohtana.

5.1 Ensiaskeleet – prosessikokonaisuuden hahmottuminen

Opinnäytetyöprosessini käynnistyi marraskuussa 2012, työn tulevan toimeksiantajan tapaamisella. Tanssikoulun rehtori Pia Poutanen otti ideani elämyksellisen tanssituotteen suunnittelusta vastaan avoimin mielin, ja antoi minulle vapaat kädet ideani jalostamiseen. Toimeksiantosopimuksen allekirjoitettuumme aloin pohtia tuotteen suunnitteluprosessin yksityiskohtia tarkemmin. Aloitin suunnittelun taustateorioiden valinnasta. Elämysteorian käsitteleminen työni tietoperustassa oli minulle alusta asti luonnollinen valinta, olihan tavoitteena suunnitella elämyksellinen tuote. Tietoperustan toiseksi aiheeksi valikoitui opinnäytetyön ohjaajan suosituksesta vapaa-ajan kuluttajakäyttäytyminen ja -trendit, joita tarkastelemalla uudella tuotteella pystyttäisiin vastaamaan mahdollisimman hyvin vapaa-ajan markkinoiden tulevaisuuden kysyntään.

Taustateoriat valittuani keskityin tuotteen suunnittelun lähestymistavan valintaan. Työn taiteellisen luonteen vuoksi, suunnittelun lähestymistavaksi valikoitui innovaatioiden tuottamisen eli innovaatiotoiminnan lähestymistapa, jonka menetelmille on tyypillistä ajatusten törmäyttämisen, luovuuden ja monialaisuuden hyödyntäminen (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 71-78). Erityisesti monialaisuuden hyödyntämisen mahdollisuus herätti lähestymistavassa mielenkiintoni. Halusin hyödyntää tuotteen suunnittelussa omaa tanssitaustaani ja

vahvaa näkemystäni tanssin elämyksellisyydestä, mutta koin samalla tarvitsevani apua tanssillisten osien suunnittelussa, ammattimaisen ja kilpailukykyisen kokonaisuuden luomiseksi. Tanssinopettajaksi opiskelevan siskoni Suvi oli yhteistyökumppania pohtiessani minulle luonnollinen vaihtoehto, ja ilokseni hän lupautui projektiin avoimin mielin. Suvin liittyminen projektiin mahdollisti myös testipäivän järjestämisen, opinnäytetyöni toiminnallisen tuotoksena – sillä henkilökohtainen kriteerini testaukselle oli ollut alusta asti ammattimaisen ohjaajan löytyminen. Suville tuotteen suunnitteluun osallistuminen, sekä sen pilotti-version ohjaajana toimiminen sopi hyvin. Monialaisen yhteistyökuvion vahvistuttua, asetimme tuotteen suunnitteluprosessin dead-lineksi helmikuun 2013, jolloin tuotteen pilotti-versio tulisi viimeistään saada testatuksi.

5.2 Tanssin elämyksellisyyden kartoitus

Prosessin pääpiirteiden hahmotuttua keskityin tuotteen innovointimateriaalin koostamiseen. Jottei tuotteen sisällön innovointi perustuisi pelkästään minun ja Suvin henkilökohtaisiin mielipiteisiin, päätin kartoittaa tanssin elämyksellisyyttä fokusryhmämenetelmään perustuvan nominialimenetelmän keinoin, eli eräänlaisella ryhmähaastattelulla. Fokusryhmämenetelmässä määritetään ensin se, minkälaista tietoa halutaan, jonka jälkeen fokusryhmän osallistujiksi valitaan sellaisia henkilöitä, jotka ovat hyödyllisiä tämän tiedollisen tavoitteen saavuttamisen kannalta. Fokusryhmän osallistujia valitessa tulee myös määrittää, millä perustein tietyn tyyppisiä henkilöitä valitaan, esimerkiksi kokemustaan mukaan. Nominialiryhmämenetelmä eroaa perinteisestä fokusryhmämenetelmästä siten, että siinä verbaalisen, nauhoitettavan ideoinnin sijaan, osallistujat vastaavat tilaisuuden vetäjän esittämiin kysymyksiin itsenäisesti paperille, jolloin huomioidaan se, etteivät muutamat osallistujat pääse dominoimaan ideointia. Anonymiteetin ansiosta menetelmällä saadaan kaunistelemattomia ja todenmukaisia mielipiteitä, eikä osallistujien tarvitse pelätä mielipiteidensä julkituomista. Menetelmässä myös jatkojalostetaan ja karsitaan kerättyjä ideoita fokusryhmän kesken. (Ojasalo ym. 2009, 100-102.)

Hyödynsin nominialimenetelmää omaan innovointityöhöni sopivalla tavalla, jättäen fokusryhmän kesken perinteisesti toteutettavan, ideoiden

yhteenkoostamisen, karsimisen ja jatkoideoinnin toteuttamatta järjestämässäni tilaisuudessa. Fokusryhmäläisiltä keräämäni tiedon hyödyntäminen myöhemmin, Suvin kanssa toteutetun innovointityön tukena, sen tilaisuudessa jalostamisen sijaan, oli mielestäni perusteltu ratkaisu myös sen vuoksi, että tässä vaiheessa suunnitteluprosessia oma visioni tuotteesta oli jo hyvin vahva, ja kaipasin fokusryhmän kokemuksista lähinnä tukea idean jalostustyöhön.

Toteutin kartoitustyön lauantaina 26.1.2013 koulutuskeskus Fellmanniassa, rauhallisessa pienryhmätilassa. Viisihenkisen fokusryhmän jäsenet olivat sekä pidempiaikaisia tanssinharrastajia, että tulevan tuotteeni potentiaaliseseen asiakasryhmään sopivia aikuisia, miehiä ja naisia. Kartoitin fokusryhmäläisten mielikuvia ja kokemuksia tanssiharrastuksesta mahdollisimman lyhyin ja ytimekkäin kysymyksenasetteluin. Käsittelin kysymyksissä niin tanssiharrastuksen motivaatiotekijöitä, aistimaailmaa, tanssitermistön herättämiä mielikuvia kuin myös tanssinopettajan roolia, ja keräsin suurimman osan vastauksista post-it-lapuille tiiviissä etenemistahdissa. Tavoitteena oli kerätä mahdollisimman ytimekkäitä ja intuitiivisia ajatuksia. Analysoin tietoa myöhemmin poimimalla fokusryhmän vastauksista yhteneväisyyksiä, sekä mielenkiintoisia eriävyyksiä, joita hyödynsin myöhemmin innovointityössä.

5.3 Kartoituksen tulokset

Ensimmäisellä kysymyksellä kartoitin tanssissa motivoivia tekijöitä tanssinharrastajilta, sekä harrastamattomilta heidän mielikuviaan samasta aiheesta. Vastaukset keräsin puoliksi taitetulle A4-arkille, niin että vastaajilla oli mahdollisuus ilmaista tuntonsa sanallisesti, muttei kirjoittaa liian pitkään. Myös aika oli rajattu muutamaan minuuttiin. Vastaukset olivat kiinnostavan yhteneviä kummallakin ryhmällä. Lähes kaikissa vastauksissa esiin nousivat hyvän olon, liikunnanilon, sosiaalisuuden, haasteiden ja oppimisen elementit. Ajatuksia herättävänä esiin nousi myös eräs kommentti, joka huomioi aikuisen ihmisen tarpeen täyttää arkeaan uudella sisällöllä ja kokemuksilla.

Toinen kartoituskysymys käsitteli tanssin aistimaailmaa. Tarkasteltavia elementtejä oli neljä, ja vastaukset keräsin erittäin ytimekkäitten vastausten toivossa kysymysten mukaan värikoodatuille Post-it-tarralapuille, jotka pakottivat

jo rajoitetun kirjoitustilansa vuoksi vastaajan todella tiivistämään ajatuksensa. Elämyskolmio-mallin moniaistisuuden elementtejä mukaillen kysymykset olivat, miltä tanssi; näyttää, tuoksuu, kuulostaa ja tuntuu? Vastauksissa tuli hyvin esiin tanssin taiteellisuus ja yksilöllisyys. Tanssin kuvailtiin myös näyttävän sekä sulavalta että vaikealta, ja niin helpolta kuin vaikealtakin. Nämä kommentit kuvaavat mielestäni hyvin ihanan sulavan ja helpon näköisen tanssin todellista haastavuutta ja vaikeutta. Kolmannen aistin, eli hajun kohdalla vastaukset toivat odotetusti esiin tanssitreenin arkisen, eli hikisen puolen, mutta iloisena yllätyksenä mainittiin myös esiintymistilanteisiin liittyviä aistimuksia, kuten: teatterin tuoksu, puuteri ja spottivalot. Äänimaailmaa tarkasteltaessa tulivat esiin erityisesti erilaiset hyvin pienet, liikkeen aikaansaamat äänet, kuten ”suhautelu”, ”kopina” ja ”hengitys”. Musiikki toki myös mainittiin, mutta suuremmassa roolissa vastauksissa kuitenkin oli nimenomaan rytmi, ei niinkään melodinen musiikki. Tanssin herättämät tuntoaistimukset puolestaan jakoi vastaukset moneen eri skaalaan, abstraktista konkreettisiin materiaaleihin. Mielenkiintoisimpia aistimuksia olivat mielestäni ”kevyt ilmavirta” ja ”painottomuus”.

Kolmannessa kartoitustehtävässä halusin selvittää erilaisten tanssiin liittyvien termien herättämiä intuitioita ja mielikuvia, joiden käyttöä olin pohtinut markkinointimateriaalin suhteen, ensikertalaisista koostuvaa ryhmää ajatellen. Erityisesti minua askarrutti termin ”taidetanssi” herättämät ajatukset, sillä koen sen henkilökohtaisesti hieman arveluttavana mainosmateriaalia ajatellen. Muita sanoja olivat: jazz-tanssi, baletti ja tanssinopettaja. Tässä tehtävässä käytettiin samaa lapputekniikkaan kuin edellisessä tehtävässä. Taidetanssi jakoi ajatuksia oletusteni mukaisesti, eikä vastauksissa oikein ollut havaittavissa yhtenevää linjaa. Lajituntemusta sisältävä tietoisuus kyseisistä aiheista olisi tuotteessa siis kohdallaan. Jazz-tanssi herätti runsaasti ajatuksia erityisesti tulkinnasta ja rytmisyydestä. Baletissa kuvailtiin herkkyyden ja musiikin lisäksi pää-asiassa varusteita, kuten kovakärkiset tossut ja tutu, eli tyllihame. Tanssinopettaja herätti ajatuksia auktoriteetillisena, napakkana ja suunnitelmallisena tien-näyttäjän, joka pukee hoikan vartalonsa tummiin trikoisiin ja hiuksensa nutturalle.

Neljännessä kartoitustehtävässä päätin keskittyä hieman syvemmin äskeisessä tehtävässä viimeisenä esiin tuotuun tanssinopettajan hahmoon. Koska ohjaajan rooli on hyvin merkittävä elämyksellisyyden välittymisessä tuotteessa, kysyin

kartoitusryhmäläisiltä heidän mielipiteitään hyvän tanssinopettajan piirteistä. Niille tutkimusryhmäläisille, joilla tanssitaustaa ei ennestään ollut, esitin kysymyksen hieman erilaisessa muodossa, kohdentaen sen yleisesti hyvään ryhmäliikunnan ohjaajaan. Hyvää tanssinopettajaa ja liikunnanohjaajaa yleisesti kuvailtiin lähes yksiaanisesti; vahvasti läsnä olevaksi, kannustavaksi ja monipuoliseksi alan osaajaksi. Ammattitaito tuntisuunnittelussa huomioitiin laajasti, ja hänen laatimiensa tuntisisältöjen odotettiin olevan monipuolisia. Opettajan toivotaan myös käyttävän monipuolista musiikkia tunteillaan ja huokuvan, jopa välittävän positiivista energiaansa tanssituntilaisiin.

Viimeinen kartoituskysymykseni koski ryhmäläisten vapaa-ajan haaveita. Pyysin heitä kirjoittamaan ”unelmiensa postikortin”, jossa he voivat anonyymisti ja vapaasti kerto, kuinka käyttäisivät ylimääräisen vapaa-aikansa, jos mitään rajoitteita ei olisi. Kertomukset kuvasivat hätkähdyttävän hyvin vapaa-ajan kuluttajakäyttäytymisen yleisiä tutkimustuloksia. Ylimääräinen vapaa-aika käytettäisiin sekä uusien että nykyisten harrastusten, ystävien ja läheisten parissa.

5.4 Suunnittelun lähtökohtana tulevaisuuden markkinat

Ennen tuotteen sisällön innovoinnin aloittamista keskityin tanssin elämyksellisyyden kartoittamisen lisäksi vapaa-ajan markkinoiden taustoihin, koostamani tietoperustan pohjalta, ja hahmottelin tuotteen laajempaa kokonaisuutta tulevaa kysyntää vastaavaksi. Zacheuksen (2007, 13–26) mukaan suomalaiset käyttäisivät ylimääräisen vapaa-aikansa kaikkein mieluiten harrastusten parissa - kiireestä kärsineet suomalaiset taas kokivat vapaa-ajallaan saavansa kaikkein eniten nautintoa ystävien tapaamisesta sekä liikunnasta. Myös tekemäni kartoituksen tulokset tukivat näitä käsityksiä. Päätin siis tuoda tuotteessa esiin kaikkein vahvimmin nämä kaksi elementtiä; liikunnan ja sosiaalisen vuorovaikutuksen. Toisilleen vieraista ihmisistä koostuva harrastusryhmä harvoin on heti ensimmäisellä kerralla niin vapautunut, että sosiaalisten kontaktien tarve tulisi täytettyä. Tämän vuoksi tuotteen kohderyhmäksi valikoituivat toisilleen jo ennestään tutut ryhmät, kuten työ- ja kaveriporukat. Tutussa ryhmässä tanssiin heittäytyminen voisi olla myös helpompaa, ja näin elämyskokemuksen synnyn puitteet myös paremmat.

Timosen (2005, 2) mukaan, tulevaisuudessa vapaa-ajan trendien uskotaan kehittyvän hedonististen nautintojen kyllästämästä maailmasta yhä merkityksellisemmän vapaa-ajan vieton pariin. Erityisesti arkisten askareiden ja harrastusten kokemuksellisella ja laadullisella kehityksellä uskotaan siis olevan merkittävä rooli markkinoiden kehityksessä. Tuotteeseen tulisi siis tarjota tanssiharrastuksen elämyksellisyyttä aidoimmillaan, laadukkaasti toteutettuna, ja tuote voisi hyvinkin olla tulevan, vapaa-ajan megatrendin aallonharjalla. Päätin pyrkiä myös selkeästi erottamaan tuotteeni vapaa-ajan vallitsevista megatrendeistä; wellnessistä ja terveydestä (Kotro 2012). Wellness-tuotteille on tyypillistä tietynlaisten luksuselementtien ja hemmottelun sisällyttäminen kokemukseen (Suontausta & Tyni 2005, 40). Päätin siis sisällyttää tuotteeseeni tanssin elämyksellisiä elementtejä mahdollisimman rehellisesti – ja varoen ylimääraisten, lajiin kuulumattomien elementtien päälle liimaamista.

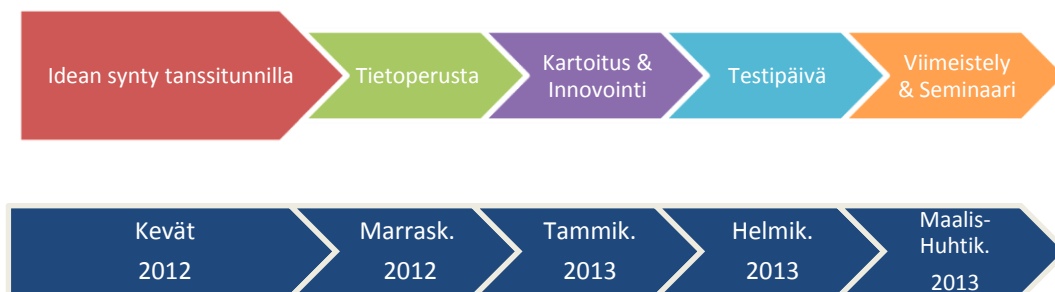
Kuluttajat haluavat myös kasvavassa määrin tuotteita jotka kuvastavat heidän asenteitaan ja elämäntyyliään. Tuotteilla haetaan elämyksiä ja minäkuvan ehostusta, ja ostopäätöksillä ilmaistaan henkilökohtaisia arvoja ja vakaumusta. (Jordan 2007, 1.) Uskon taidetanssin tarjoavan kaikkia näitä ulottuvuuksia. Koen tanssin luovaksi, vapauttavaksi ja vahvistavaksi kokemukseksi, joka kehittää minäkuva. Taidetanssilajit palvelevat omasta mielestäni monipuolisesti myös elämäntyyli-kategoriaa herkän ja rutiininomaisen baletin, vapaan ja orgaanisen nykytanssin, sekä tunteikkaan ja vahvan jazz-tanssin keinoin. Päätös näiden kolmen lajin yhdistämisestä yhteen tuotteeseen perustuukin juuri lajien erilaisuuteen, ja niiden luonnollisen dynamiikan vaihteluun. Erityisesti kun kyseessä on kertaluontoisesti koettava tuote, jonka tulisi tarjota asiakkaalle mahdollisimman myönteinen ja kannustava kokemus tanssiharrastuksesta, uskon yhden lajin sijaan kolmen tarjoavan paremmat puitteet asiakkaan yksilöllisen elämyksen synnylle. Nämä kolme lajia ovat myös Lahden Tanssiopiston päälajeja, joten tuotetta voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa myös uusien asiakkaiden houkuttelemiseen

Houkuttimella tarkoitan tässä yhteydessä helposti lähestyttävää, tiivistettyä kokemusta, joka voisi toimia toimeksiantajalle keinona ohjata aikuisia vapaa-ajankuluttajia, Vehmaksen (2009, 61–62) määrittelemän, vakavan tanssiharrastuksen pariin. Hänen mukaansa tiettyyn lajiin uppoutumisen

merkittävä syy on erityisesti sosiaalinen identifioituminen, yhteiset tunne- ja arvositeet omaavan ryhmän jäseneksi. Houkutin-luontoisesti käytettynä tuotteessa tulisi tällöin huomioida erityisesti tanssin yhteisöllisyyden ja vuorovaikutteisuuden korostaminen.

6 TUOTTEEN SISÄLLÖN INNOVOINTI

Tammikuussa 2013 toteuttamani kartoitustyön sekä talven aika koostamani tietoperustan pohjalta alkoi prosessissa (kuvio 4.) tuotteen varsinainen innovointi. Helmikuulle aikataulutettu testipäivä lähestyi jo kovaa vauhtia, ja hyvät ideat oli nyt muutettava todelliseksi tuotteeksi. Projektiyhteistyöstä sopiessamme olimme ideoineet kokonaisuutta Suvin kanssa suullisesti jo jonkin verran, ja olin koostanut alustavien ideoideni pohjalta hänelle pienimuotoisen toimeksiannon. Pyysin Suvia suunnittelemaan tulevaa innovointitapaamistamme varten kolmesta, tuotteeseen sisällytettävästä lajista (jazzista, baletista ja nykytanssista) vajaan tunnin kestoiset harjoituskokonaisuudet. Kaikkien harjoitusten tuli soveltua täysin kokemattomille tanssinharrastajille, ja sisältää lajeille ominaisia elementtejä. Kartoitustyön tuloksiin perustuen ohjasin Suvia laatimaan jazzin sisällöstä ”rytmikkään ja tunnelmoivan” ja baletista ”herkän ja perinteisen”. Nykytanssista päätimme yhteistuumin koostaa vuorovaikutteisen ja kontaktityöskentelyä sisältävän paketin, sillä olemme kokeneet tämänkaltaiset elementit lajissa aina hyvin mielekkäiksi.

Kuvio 4. Tuotteen suunnitteluprosessin eteneminen.

Innovointitapaamisissa hyödynsimme Suvin kanssa luovalle ongelmanratkaisulle tyypillisiä, käytännönläheisiä 3+- ja miten-tekniikoita työskentelyn helpottamiseksi ja vauhdittamiseksi. Luovassa ongelmanratkaisussa on ideointi ja arviointi pidettävä selkeästi erossa toisistaan - arviointi näet tyrehdyttää ideoinnin, ja vähentää liian aikaisin aloitettuna osallisten halua ja kykyä tuottaa uusia ideoita. Luova ongelmanratkaisu vaatii avointa ja positiivista ilmapiiriä. Tekniikoissa esitetään jokaisesta ideasta aluksi ainakin kolme hyvää puolta (+3-tekniikka), jonka jälkeen voidaan kiinnittää huomio mahdollisiin puutteisiin, rakentavasti,

“miten”-kysymysten muodossa. “Miten pysymme aikataulussa”- ja “Miten muokkaamme liikkeen aloittelijalle sopivaksi”-tyyliset kysymykset korostavat ongelmien näkemistä haasteina.. Innovoinnissa on myös hyvä tiedostaa prosessin aaltoileva ja kiertävä luonne, sekä se, ettei tuloksia aina synny sille osoitetun panoksen (kuten aika) mukaan. (Ojasalo ym. 2009, 143–145.)

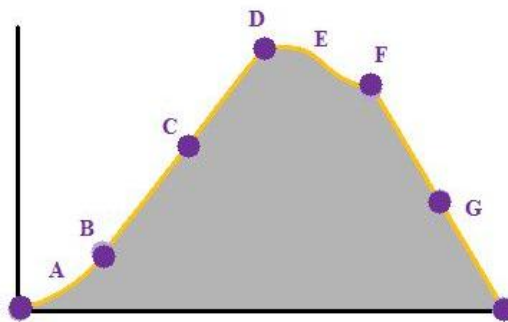
Pyrin välttämään edellä mainitun luovuuden tuskan suunnittelutyössämme pyytämällä Suvia laatimaan tanssisarjojen rungot etukäteen valmiiksi innovointitapaamisiamme varten. Koin näin toimiessani antavani Suville myös hänen henkilökohtaisten tavoitteidensa kannalta tärkeän luomisen vapauden tanssisarjojen suunnittelussa, sekä vapauttavani itseni tanssiliikkeiden pohtimisesta tuotteen kokonaisuuden suunnitteluun. Suvi suunnitteli sarjat toimeksiantoni pohjalta valmiiksi, ja tavatessamme jalostimme niitä eteenpäin luovan ongelmanratkaisun tekniikoin - avoimen positiivisessa ilmapiirissä. Kävimme luovan ongelmanratkaisun prosessin läpi useaan kertaan suunnittelun eri vaiheissa, vaikka ajallisesti aktiivinen innovointiprosessi käytiin läpi muutamassa viikossa. Innovointitapaamisten tärkeimpinä tavoitteina oli muodostaa tuotteen runko, ja hahmotella tapahtumien ajallinen kulku draaman kaaren mukaiseksi, sekä muokata suvin suunnittelemat tanssisarjat sellaiseen muotoon, että elämyksellisyys korostuisi tuotteessa mahdollisimman hyvin.

6.1 Luovan innovoinnin ja elämysteorioiden yhteentörmäyttäminen

Ensimmäinen innovointitapaaminen ajoittui tekemäni elämyskartoituksen kanssa samalle päivälle tammikuussa. Tapasimme koulutuskeskus Fellmannian peilisalissa, jossa kävimme laji kerrallaan lävitse Suvin tuottaman tanssimateriaalin, luovan ongelmanratkaisun tekniikoin sitä muokaten. Seuraavat innovointisessiot toteutettiin Suvin kotona Kuopiossa heti seuraavalla viikolla, jolloin kolmeen päivään sisällytettiin useampi innovointisessio. Innovointitapaamistemme pohjalta laadin sekä tuotteen kulun, draaman kaaren mukaisesti, sekä sovitin elämyksen elementit tanssilliseen sisältöön. Innovoinnin tuloksen syntyivät myös tanssin lajikohtaiset sisällöt, ja tuntirakenteet.

6.1.1 Tuotteen draaman kaaren koostaminen

Draaman kaaren mukaisesti, tuotteen kulku (Kuvio 5.) muovautui seuraavanlaiseksi. Kohdassa A tapahtuisi ensimmäinen yhteydenotto asiakkaisiin sähköpostitse, ennakko-odotuksia nostattavan kutsun muodossa. Kutsussa tuotaisiin heidän tietoonsa kaikki kokemuksen kannalta pakolliset tiedot, kuitenkin liikoja paljastamatta.

Kuvio 5. Tuotteen draaman kaari (Mukaillen: Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010.)

Kohta B olisi tuotteen fyysisen kokemuksen varsinainen alkamispiste, jonka aikana edetään paikanpäälle saapumisesta, vaatteidenvaihdon kautta tanssisaliin. Kohdassa C oltaisiin jo tanssin pyörteissä nykytanssin, baletin ja jazz-tanssin merkeissä. Jokaisesta lajista opetellaan tässä vaiheessa vähintään yksi pidempi, harjoitus-sarjojen summana koostuva tanssisarja.

Tuotteen huippukohdassa D, ryhmä esittäisi tanssisarjat toisilleen ”ensi-illassa”, asianmukaisen esiintymisrekvisiitan, maskin, pukujen, valaistuksen ja musiikin kera. Jännitys on tässä vaiheessa huipussaan, mutta tutulle ryhmälle esiintymisen tulisi tuoda tanssijoille turvaa. Tanssijat pääsevät rentoutumaan myös yleisön rooliin toistensa tanssia katsoessaan, eikä heidän tässä vaiheessa tarvitse enää oppia mitään uutta. Pienemmällä ryhmällä E-kohdan ”opitusta nautiskelun” voisi

toteuttaa esimerkiksi esityksen videoimalla, ja nauhoitteen lopuksi yhdessä katsomalla.

F on kokemuksen loppu, jolloin tanssijat siirtyvät pukuhuoneeseen vaatteidenvaihtoon. Kokemuksen loputtua, eli kohdassa G asiakkaalle tulisi myös antaa tilaisuus jakaa tuntojaan (Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010). Tuotteen testipäivänä tämä tapahtuu opinnäytetyöhön liittyvän haastattelun muodossa, mutta valmiissa tuotteessa kokemusten jakoa varten perustettaisiin oma Facebook-ryhmä. Ryhmässä jaettaisiin päivän kuvasaldoa, kokemuksia päivästä sekä ensi-iltavideot, joita katsellessa kokemukseen osallistuneet voisivat myöhemmin tunnelmoida.

6.1.2 Elämyksen elementtien sisällyttäminen tuotteeseen

Tuotteen elämyksellisyyden rakentamisessa *kontrasti* asiakkaiden arkisiin ryhmäliikunta- jopa tanssitunteihin luotaisiin ensi-ilta-asetelmalla. Ensi-ilta toisi myös *aitoutta ja tarinallisuutta*, ja muodostaisi kokemuksen draamallisen kohokohdan. Tarinan- ja aitouden elementtejä korostettaisiin myös lajiosioiden alkuun lisättävillä laji-tietoiskuilla, jotka Suvi laatisi itsenäisesti tanssilajien historiaa käsittelevien kurssimateriaaliensa pohjalta. Kokemus virittyisi huippuunsa tanssisarjojen harjoittelun sekä muun esitykseen valmistautumisen myötä. Ryhmä siis esiintyisi toisilleen päivän päätteeksi pienryhmissä, harjoittelemillaan tanssinumeroilla.

Esiintymistilanteeseen luotaisiin *moniaistisuutta*, kartoitustyössäkin ilmennein elementein, esimerkiksi: valaistuksella, ”puuterin tuoksulla” eli maskilla ja esiintymisasuin. Koko tuotteeseen moniaistisuutta toisivat; musiikki, valaistus, tilan materiaalit sekä kartoituksessa huomioidut; tanssijoiden itsensä tuottamat tanssille tyypilliset äänet, kuten ”suhautelu ja tömähtely”; sekä rehellinen treenin-tuoksu. *Vuorovaikutteisuuden* elementti korostuu tuotteessa sekä tanssinopettajan ja ryhmäläisten välisenä kommunikaationa, että parityöskentelyn myötä. Tuotteen *yksilöllisyys* muodostuu muun muassa sen lähes rajattomasta, ryhmäkohtaisesta räätälöitävyydestä sekä sen tuottaman kokemuksen ainutkertaisuudesta tässä muodossaan.

6.2 Innovoinnin tulokset - Nykytanssi-teema

Nykytanssi on määritelmänä nimenomaan aikaan sidottu, eikä se sinällään kerro käytetystä tekniikasta tai tekniikoista. Eri maissa on silti havaittavissa omia vallalla olevia, teknisiä suuntauksiaan, jotka elävät kuten muidenkin taiteenalojen suuntauksset. (Tanssin Tiedotuskeskus 2007, 9.)

Nykytanssissa hyödynnetään tyypillisesti vaikutteita eri kulttuureista ja tanssimuodoista. Myös keskustelu muiden taidemuotojen kanssa, taiteiden välisten raja-aitojen ylittäminen sekä tanssitaiteen elementtien pohdiskelu ja kyseenalaistaminen on nykytanssissa mahdollista. On toisaalta myös paljon puhtaasti liikkeeseen keskittyvää nykytanssia, jossa puvuilla, lavastuksella ja valoilla on vähäinen rooli. Nykytanssissa painottuvat usein teknisen virtuositeetin sijaan teoksen sisältö ja pyrkimys löytää yhä uusia tapoja ilmentää ihmiskehon liike- ja ilmaisuvoimaa. Tärkeänä pidetään liikkeen orgaanisuutta eli sitä, että kukin tanssija ja koreografi löytää itselleen luonnollisen tavan liikkua. (Tanssin tiedotuskeskus 2007, 9.)

Elämyksellinen päivä alkaa nykytanssi-lämmittelyllä. Nykytanssissa halusimme tarttua erityisesti orgaanisen ja hyvältä tuntuvan liikkeen tavoitteluun, kuten lajille on ominaista. Koostimme yhteen erilaisia kontaktissa eli kahden tanssijan yhdessä tekemiä harjoitteita kehon liikkeelle saamiseksi. Suuressa roolissa kontaktitanssia olivat erilaiset painonsiirrot, joilla rakennettiin luottoa omaan kehoon sekä tanssikumppaniin. Lämmittelyyn sisällytettiin myös aerobisempaa liikettä hölkän- ja hyppyjen muodossa, sekä nauruhermoja vetreyttäviä, kömpelöitä lattiaharjoituksia. Kontaktiharjoitteet koettiin nykytanssille ominaisiksi myös tekemässäni kartoituksessa. Taustalle valittiin rytmikästä, heimohenkistä musiikkia, joka sallisi ohjaajan äänenkäytön harjoitteiden aikana, mutta toisi silti tunnelmaa. Tässä vaiheessa meidän tuli keskittyä tuotteen suunnittelussa jo tulevaan testipäivään sekä testiryhmän yksilöllisiin tarpeisiin. Nykytanssin osalta päätimme testipäivänä keskittyä ainoastaan lämmittäviin harjoituksiin, ja jättää pidemmän tanssisarjan laatimatta, sillä tiesimme etukäteen päivän kokoonpanon olevan pienehkö. Koimme jazz-tanssin ja baletin vetovoimaisimmaksi esiintymiskokemukseksi kyseiselle ryhmälle. Nykytanssilämmittelyn aikana

valaistus pidettäisiin aluksi miellyttävän himmeänä, turvallisen tunteen luomiseksi tilaan.

6.3 Innovoinnin tulokset - Baletti-teema

Baletti on länsimaisen, esittävän taidetanssin tanssitekniikoista vanhin ja sillä on käytössään vakiintunut, ranskankielinen liikesanasto. Balettiin kuuluu olennaisesti tietynlainen taiturillisuuden esittely. Koska liikkeet ovat yleisesti tunnettuja ja tiukasti määriteltyjä, tanssijaa arvioida muun muassa sen perusteella, kuinka puhtaasti hän suoriutuu näistä liiketeknisistä haasteista. (Tanssin Tiedotuskeskus 2007, 6.)

Klassisen baletin huomiota herättävin tekninen ominaisuus lienee naistanssijoiden käyttämät kovakärkiset varvastossut. Aivan yhtä tärkeä tekninen elementti on jalkojen aukikierto, joka mahdollistaa lajille ominaiset huikeat jalannostot ja piruetit. Baletin tekniikalla pyritään sulavuuteen, ilmavuuteen ja painottomuuden illuusioon. (Tanssin Tiedotuskeskus 2007, 6.)

Päivän keskimmäinen laji, baletti, suunniteltiin ilmentämään kartoituksessakin esiin tulleita, baletille ominaisia; keveyttä, esteettisyyttä, tekniikkaa ja viehkeyttä. Musiikiksi valittiin klassista balettimusiikkia – kullekin harjoitussarjalle ominainen kappaleensa. Niin sanotut tankosarjat, eli baletille ominaiseen poikittaiseen tankoon tukeutuvat lämmityssarjat suunniteltiin jalkojen aukikiertoa ja kokonaisvaltaista tanssiasentoa ohjaaviksi – keskilattia-sarjat puolestaan siirtyivät liikkuvampiin, valssaaviin harjoituksiin. Baletin tanssisarjassa käytettiin valssimusiikkia, ja ensi-iltaa varten tanssijat puettaisiin kevyisiin tyllihameisiin Lahden Tanssiopiston puvustosta. Tanssijoiden hiukset voitaisiin, mahdollisuuksien mukaan, myös kietaista balettinumeron ensi-iltaa varten tyypilliselle baletti-nutturalle. Lahden Tanssiopiston harjoitus-salissa on myös valaistustekniikkaan esiintymistilanteiden harjoittelua varten, jonka avulla balettinumeron ensi-iltaan luotaisiin hempeän vaaleanpunainen valaistus.

6.4 Innovoinnin tulokset - Jazz-teema

Jazz-tanssi on laaja käsite, joka viittaa afroamerikkalaisen kulttuurin piirissä, 1900-luvun alussa, kehittyneisiin tanssin muotoihin. Lajilla on tiivis yhteys musiikin tulkintaan, ja se on noussut suositukseksi muun muassa Broadway-musikaalien ansiosta. (Tanssin tiedotuskeskus 2007, 5.) Jazz-tanssin tekniikka pohjautuu svengaavaan ja haasteelliseen rytmiikkaan, ja siinä pyritään muun muassa kehon eri osien irtonaiseen käyttöön, tarkkaan koordinaatioon ja liikedynamiikkaan (Lahden Tanssiopisto 2012).

Päivän viimeisen lajin, jazz-tanssin kokonaisuudesta muovautui Broadway-henkinen, sillä halusimme tuoda lajista esiin sen historiallista taustaa, elämyksen aitouden ja tarinallisuuden elementtien korostamiseksi. Jazz-tanssin tekniikan svengaavaan ja haasteelliseen rytmiikkaan, sekä kehon eri osien irtonaiseen käyttöön korostamiseksi harjoitus-sarjoissa keskityttiin ”irtonaisuuden” tavoitteluun. Broadway maailmasta löytyi myös sopivan tuttuja musiikkivaihtoehtoja jazz-tanssin pääohjelmanumeroon. Chicago-elokuvasta tuttu ”All that jazz”-kappale valikoitui tanssisarjan teemaksi ja musiikiksi, lajille ominaisen svenginsä sekä rytmikkyytensä vuoksi.

Rekvisiitaksi tanssiin valittiin taittotuoli, jolla lisättiin sekä haastetta että moniaistisuutta kokemukseen. Ensi-illassa tanssisarjan asuina käytettäisiin, jokaista vartalotyyppiä varmasti imartelevaa, koko-mustaa asua, joka voitaisiin rakentaa tanssikoulun puvuston pohjalta. Balettinumerossa nutturalla olleet hiukset avataan raisuun jazz-numeroon valtoimenaan hulmuaviksi, ja huulet maalataan tummanpunaisella huulipunalla. Asuun sopisivat myös mustat pitkät hansikkaat, mikäli sellaisia tanssikoulun puvustosta löytyy. Valaistuksella luotaisiin tilaan klubimainen tunnelma, vahvoilla mutta himmeillä sinisen ja punaisen sävyillä.

6.5 Tuotteen kohderyhmä ja markkinointiehdotukset

Tuote on suunniteltu täysin kokemattomille sekä hieman aiempaa kokemusta omaaville tanssijoille, ja se on joustavasti räätälöitävissä ryhmäkohtaisesti. Tuote on suunniteltu parantamaan osallistujien kokonaisvaltaista hyvinvointia,

tanssillisen elämyskokemuksen myötä. Tuotteen suunnittelun kohderyhmänä ovat olleet työikäisistä henkilöistä koostuvat ryhmät, sekä työelämässä että sen ulkopuolella. Tuote soveltuu esimerkiksi työporukoiden virkistyskäyttöön, sekä muille ryhmille kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tavoitteluun. Tuotteen minimiryhmäkoko on kuusi-henkeä, ja maksimikoko yhden ohjaajan toteutuksella noin kaksikymmentä henkeä.

Tuotteen asema vallitsevilla vapaa-ajanmarkkinoilla on erinomainen - samanlaista tuotetta ei löydy vallitsevilta markkinoilta, eikä alueen kilpailevilta yrityksiltä. Lahden Tanssiopistolla on tästä syystä mahdollisuus toimia vapaa-ajan markkinoiden edelläkävijänä tuotteen lanseeratessaan. Elämyksellistä päivää voitaisiin markkinoida keksimälläni nimellä ”Tanssin helmet” kahdesta syystä. Lahden Tanssiopisto on tuottanut 2000-luvun alkupuolella koko-illan balettinäytöksen nimellä ”Baletin helmiä”, Tanssin helmet -elämyspäivä sopisi siis hyvin tanssikoulun teemaa jatkumoksi, ja helmi-teema saatettaisiin jopa yhdistää tanssikouluun toimintahistorian perusteella. ”Tanssin Helmet” kuvastaa myös tuotteen kolmea taidetanssin lajia, jotka ovat tanssikoulun päälajit, eli ”helmet”. Markkinointi voitaisiin kohdistaa tanssiopiston jo olemassa olevaan asiakaskuntaan, tai tarkemmin heidän huoltajiinsa – maksukykyisiin työikäisiin tanssi-vanhempiin. Tuotetta voitaisiin markkinoida heille esimerkiksi tanssikoulun näytöksissä sekä tanssioppilaiden kotiin lähetettävien lukukausimaksujen ohessa, mielenkiintoa herättävällä, ytimekkäällä lentolehtisellä. Tuotetta voitaisiin markkinoida myös tanssikoulun nettisivuilla, ja parantaa välilehden näkyvyyttä hakukoneoptimoinnilla.

Tuote muodostaa myös luonnollisen jälkimarkkinointikanavan, käyttäjäkokemusten sekä päivän kuva- ja videosaldon jakamiseen perustettavan Facebook-ryhmän muodossa. Ryhmässä voitaisiin välittää kokemukseen osallistuneille jälkikäteen tietoa juuri heille sopivista viikkotunneista.

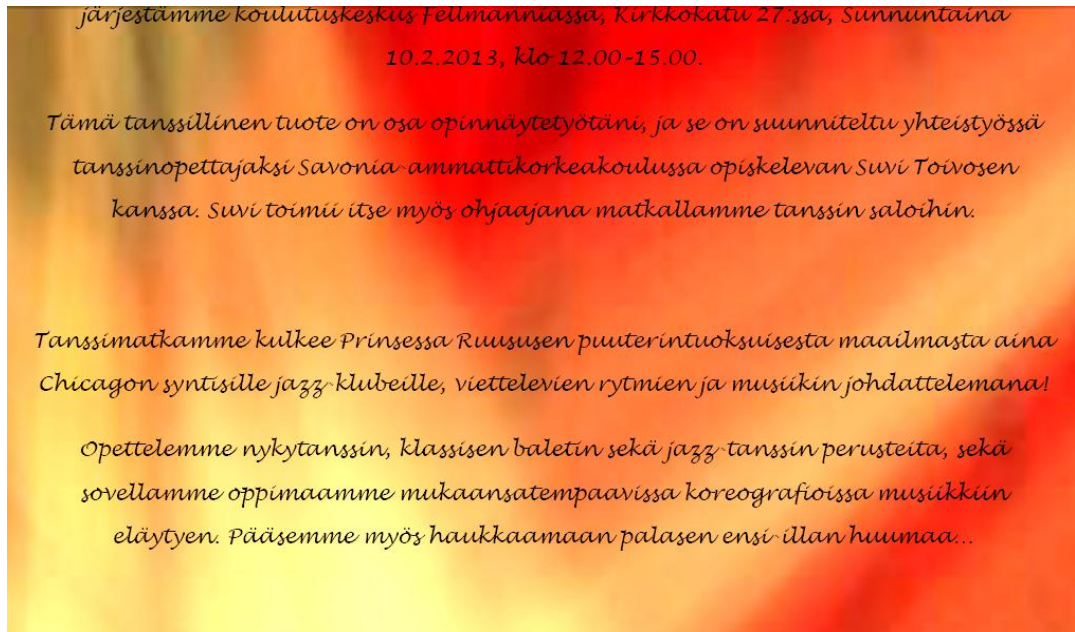
7 TANSSIN HELMET -TUOTTEEN TESTAUS KÄYTÄNNÖSSÄ

Kerron tässä luvussa elämyksellisen Tanssin helmet –tuotteen testipäivästä, joka on tämän opinnäytetyön toiminnallinen tuotos. Ensin kuvailen testipäivän järjestämiseen liittyviä käytännönjärjestelyjä, jonka jälkeen kuvaan päivän kulkua, kerrontaa kuvilla elävöittäen.

7.1 Testipäivän käytännönjärjestelyt ja haasteet

Tuotteen innovointiprosessi huipentui Tanssin helmet -tuotteen testipäivään, joka toteutettiin Koulutuskeskus Fellmannian peilisali-tilassa sunnuntaina 10.2.2013. Testipäivän tarkoituksena oli päästä kokeilemaan suunniteltua tuotetta oikealla asiakasryhmällä, havainnoida kokemuksen elämyksellisyyttä, sekä kerätä testiryhmältä palautetta ja mahdollisia kehitysehdotuksia tuotteesta.

Testipäivän asiakkaisiksi valitsin ryhmän 20–35 -vuotiaita naisia, jotka työskentelevät asiakaspalvelutehtävissä lahtelaisen yrityksen palveluksessa. Tuotteen testipäiväksi valittiin asiakasryhmän työaikatauluihin parhaiten sopiva päivä. Ajankohdan valinnassa oli tärkeää, ettei kukaan testiryhmäläisistä joutuisi kiirehtimään paikanpäälle suoraan töistä, ja että heillä olisi mahdollisuus myös levätä testipäivän jälkeen. Tavoitteena oli saada ryhmän jäsenet pyhittämään päivä itselleen, eikä ujuttamaan liikuntapyrähdyistä salikäynninomaisesti työpäivän lomaan. Saatuaani ryhmän yhteyshenkilöltä testiryhmäläisten yhteystiedot, lähetin heille kutsun päivään sähköpostiviestillä. Laatimani kutsun tavoitteena oli virittää testiryhmäläisten ennakko-odotuksia tuotteesta, sekä välittää heille pakolliset perustiedot päivästä - kuitenkin liikoja paljastamatta. Tein kutsusta visuaalisesti mahdollisimman kuvaavan taustan spottivalo-teemalla, ja pyrin myös tekstissä käyttämään hieman väritettyä tyyliä mielikuvien ja ennakko-odotusten herättämiseksi (kuva 1.).

Kuva 1. Ote kutsusta.

Testipäivän suunnittelua varjosti muutama, jo ennakoon tiedetty haaste, jonka vuoksi Tanssin helmet jouduttaisiin testaamaan prototyyppi-muodossa. Yhtenä haasteena oli testipäivän nolla-budjetti, joka rajoitti päivän toteutusta hieman. Tuotteen suunnittelun tavoitteena oli toisaalta alusta asti testata nimenomaan, tuotteen tanssillisen sisällön elämyksellisyyttä, joka onneksi onnistuisi hyvin myös prototyyppi-muodossa. Priorisoin kaikkein tärkeimmiksi hankinnoiksi testipäivän toteutukseen baletissa käytettävät tangot sekä jazz-tanssin taittotuolit. Näiden tarvikkeiden puuttuminen näet vaikuttaisi tuotteessa oleellisen, fyysisen kokonaisuuden testaamiseen merkittävästi. Sain tangot ja tuolit toimeksiantajalta lainaan. Parimetrinen, painavien tankojen kuljetus paikanpäälle järjestyi onneksi henkilökohtaisilla suhteilla, kuluitta. Koko testipäivän ainoa kustannus syntyi välipalan hankinnasta, jonka päätin tarjota ryhmäläisille kiitoksena kokemukseen osallistumisesta.

7.2 Testipäivän kulku

Testipäivä alkoi ryhmäläisten vastaanotolla Fellmannian aulassa klo 12.00. Ryhmäläisille oli lähetetty muutamaa viikkoa aikaisemmin sähköpostitse henkilökohtainen kutsu, jonka perusteella kaikki näyttivät löytävän paikanpäälle vaivattomasti.

Vaatteidenvaihdon jälkeen johdattiin ryhmän Fellmannian peilisaliin, jossa tanssinopettaja Suvi otti ryhmän vastaan. Taustalla soi jo tässä vaiheessa hiljaisella tulevan lämmittelysarjan musiikki, rennon tunnelman luomiseksi. Istuimme ensin aloituspiiriin, jossa kävimme lyhyesti läpi testipäivän tarkoituksen, Suvin taustat tanssinopettajana sekä turvallisuuteen liittyviä seikkoja. Lyhyen keskustelun jälkeen siirsin vetovastuun Suville, ja siirryin osallistuvan havainnoijan roolissa osaksi ryhmää.

7.2.1 Nykytanssi

Ensimmäinen teema eli nykytanssilämmittely oli pääpiirteiltään seuraavanlainen:

- Nykytanssin historiatietoisku
- Herättelevä hölkkärinki
- Salin poikki siirtymiä pareittain kontaktissa
- Liikkuvia nurkkasarjoja: oman kehon rajat
- Erilaisia painosiirtoja pareittain

Ennen tanssia Suvi kertoi lyhyesti nykytanssista sekä sen taustoista, itse koostamansa materiaalin pohjalta. Hölkkäringissä haettiin konkreettisen liikkeelle lähtemisen fiilistä, sekä lämmön nostatusta helppojen ja tuttujen liikkeiden kautta. Hölkässä liikuttiin eri nopeuksilla vapaasti ympäri salia sekä ringissä että vapaasti liikkuen, ja vietiin paino välillä maahan käsille tai hypättiin korkealle ilmaan. Hölkän aikana verryteltiin myös kohon eri liikkuvia osia pyöritellen.

Salin poikki siirtymisissä päästiin lähempään kontaktiin sekä lattian että toisen ryhmäläisen kanssa. Harjoituksiin kuului muun muassa perinteisen kottikärryvävelyn peruutus-versio, katsekontaktissa & kätellen selänkautta pyörähdys ja ”apinakävelyä” neljällä raajalla. Tavoitteena oli päästä sinuiksi liikkumisen kanssa ilman hyvältä näyttämisen painetta, ja nauramaan parin kanssa yhteisille kompuroinneille.

Liikkuvissa nurkkasarjoissa haettiin kehon äärirajoja, mahdollisimman isoilla, matalilla, korkeilla sekä pienillä liikkeillä. Sarjoissa haettiin myös liikkeen

jatkumoa, ja alettiin keskittyä myös jo siihen mieltä liike näyttää. Sarjat olivat helppoja askelsarjoja nurkasta nurkkaan.

Nykytanssilämmittelyn lopuksi hakeuduttiin samoihin pareihin kuin aiemmissa kontaktitehtävissä, ja kokeiltiin erilaisia painonsiirtoja parin kehonosien varaan. Painonsiirtoja tehtiin selätysten, kyljittäin ja erilaisissa käsiotteessa, kasvokkain. Harjoituksilla tavoiteltiin luottamuksen syntyä parien välillä, sekä oman kehon voimavaroihin luottamista. Nykytanssilämmittelyt veivät kokonaisuudessaan noin 45 minuuttia. Lämmittelyn jälkeen pidettiin lyhyt juomatauko.

7.2.2 Baletti

Toinen teema, eli baletti eteni seuraavasti:

- Baletin perusasennon ohjeistus: aukikierto ja tanssiasento
- Tankosarjat: Plié ja tendu
- Keskilattia: Pieni adaggio, pikkuhypytt ja venytykset
- Tanssisarja: ”Valssi”

Baletissa on tärkeää ryhdikkään tanssiasennon, sekä jalkojen luontaisen aukikierron löytäminen. Annen varsinaisten tanssisarjojen alkua Suvi kertoi hieman baletin taustoista tarinallisuuden luomiseksi, jonka jälkeen hän ohjeisti ryhmäläisiä oman, yksilöllisen aukikierron löytämiseen ja oikeaan tanssiasentoon. Tangossa otettiin monen ryhmäläisen ensiaskeleet baletin maailmaan ”turvalliseen partneriin” hellästi tukeutuen, eli opeteltiin oikea kädenasento poikkitangolla, joka on baletissa tanssipartnerin harjoitusmuoto. Tankosarjoista tehtiin pliétt ja tendut (kuva 2.), nilkkojen ojennuksen ja aukikierron säilyttämisen harjoittelemiseksi.

Keskilattialla laitettiin niin sanotusti ”tomaatit kainaloihin” oikean käsien asennon löytämiseksi, ja käytiin läpi baletin perusasennot sekä jaloille että käsille.

Keskilattiasarjoina tehtiin liikeratojen sulavuutta harjoittava pieni adaggio (kuva 3.), nilkkoja vahvistavat pikkuhypytt sekä ohjatut balettivenytykset. Lopuksi tehtiin valssisarjaa, joka alkuperäisessä suunnitelmassa oli toinen päivän lopuksi esitettävistä ensi-iltanumeroista, mutta nyt harjoiteltiin hieman simppelimmässä

muodossa valssin tekniikkaan keskittyen. Baletin kokonaisuus kesti vajaan tunnin, ja sen jälkeen pidettiin pieni juomatauko.

Kuva 2. Nilkan ojennuksia tendu-sarjassa

Kuva 3. Puolivarpaila pienessä adaggiossa

7.2.3 Jazz

Kolmas teema, eli jazz eteni seuraavasti:

- Lyhyt lämmittely/verryttely: pyörittelyjä ja chasseeta
- Isolaatiot
- Askelsarjoja nurkasta
- Tanssisarja: ”All that jazz”

Jazz-tanssia edelsi myös lyhyt historia-osa. Jazztanssissa ei ollut tarvetta varsinaisille lämmittelyille baletin jäljiltä, mutta teemasta toiseen siirtymiseksi tehtiin lämmittelyn tapainen, kehonosien pyörittelyjä ja chasseeta sisältävä sarja keskilattialla. Seuraavaksi harjoiteltiin jazz-tanssissa tyypillisiä isolaatioita (kuva 4.), eli kehonosien irtonaista käyttöä myös keskilattialla. Seuraavaksi harjoiteltiin erilaisia jazzille tyypillisiä, dynaamisia askelsarjoja nurkasta nurkkaan, koostaen samalla seuraavaksi harjoiteltavan tanssisarjan askelkuvioita.

All that jazz-tanssisarjassa mukaan teemaan tulivat taittotuolit, jotka toimivat tanssin alkupätkän rekvisiittana. Tuolien ”vieveän” käsittelyn oppimiseen kiinnitettiin myös huomiota. Tanssisarjassa (kuva 5.) yhdisteltiin jazz-tanssin harjoituksissa jo aiemmin opittuja askelkuvioita sekä Broadway-henkistä flirttailua ja lavakarismaa. Kun askelkuviot olivat selvät, keskityttiin harjoittelussa erityisesti musiikin tulkintaan ja eläytymiseen. Pienen ryhmäkoon vuoksi muuttunut ensi-iltanumero toteutettiin antamalla ryhmälle yhteiseksi tehtäväksi tanssisarjan sisääntulon koreografointi, jota he saivat hetken keskenään pohtia. Lopuksi ryhmä esitti All that jazz -kappaleensa, himmeässä tunnelmavalaistuksessa, hienosti koreografoidulla sisääntulolla ja upeasti eläytyen - Suvin ja itseni toimiessa yleisönä. Ensi-iltaesitys päättyi yleisön raikuviin aplodeihin – juuri kuten olimme suunnitelleetkin!

Kuva 4. Isolaatiot

Kuva 5. Jazzin tanssisarja

7.3 Tanssin helmet -testipäivän havainnointi ja käyttäjäkokemuksen kartoitus

Hyödynsin testipäivänä osallistuvan havainnoinnin menetelmää osallistuen toimintaan testiryhmän jäsenenä - havainnoiden elämyksellisyyden toteutumista tuotteessa. Dokumentoin testipäivän kulkua myös valokuvaamalla, keskittyen testiryhmän jäsenten reaktioiden sekä kiinnostuksen ja innostuneisuuden tason havainnointiin ilmeitä ja eleitä tarkkailemalla. Aloitin valokuvaamisen kuitenkin vasta lämmittelyosuuden jälkeen, jotteivät testiryhmäläiset kokisi oloaan alussa epämiellyttäväksi kameran vuoksi.

Havainnointi, eli observointi on tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmä, jonka avulla on mahdollista saada tietoa siitä, kuinka ihmiset käyttäytyvät tilanteessa. Tutkimuksellinen havainnointi ei ole sattumanvaraista vaan järjestelmällistä, ja se voi tapahtua niin luonnollisessa kuin keinotekoisessakin ympäristössä. Havainnointia käytetään yleensä haastattelun tai kyselyn lisänä ja tukena. Havainnoinnin avulla voidaan tarkkailla yksilön toimintaa sekä ryhmän vuorovaikutusta, ja sitä, toimivatko ihmiset tilanteessa siten kuin sanovat toimivansa. Havainnointi voi tapahtua havainnoitavan kohteen tietämättä, tai vuorovaikutuksessa, eli osallistuvana havainnointina. Havainnointitekniikka voi myös olla strukturoimaton eli väljä ja joustava, tai strukturoitu eli tarkkaan jäsennelty - joskin havainnoinnin tavoitteet ja tarkkuus tulee kummassakin tavassa määrittää selkeiksi etukäteen. Havainnoinnin tulokset pyritään kirjaamaan välittömästi muistiin mahdollisimman tarkasti, esimerkiksi havainnointilomakkeen, päiväkirjan, videoinnin, valokuvauksen tai äänittämisen keinoin. Havainnoinnin kohteesta riippuen voidaan tarkkailla myös: eleitä, ilmeitä, asentoja sekä tunnelmaa, hyödyntäen kaikkia aisteja. (Ojasalo ym. 2009, 103–105.) Analysoin havainnoinnin kuvamateriaalia (liite 1.) sekä muistiinpanojani Ojala ym. (2009, 121- 125) esittämää dokumenttianalyysiä hyödyntäen; pelkistämällä tuotteen testipäivään osallistuneiden reaktiot tekstimuotoon, ja peilaamalla niitä elämyksen teoriaan.

Edellä kuvatun havainnoinnin tueksi haastattelin testiryhmäläisiä lyhyesti kokemuksen päätteeksi. Käytin puolistrukturoidun ja avoimen haastattelun välimuotoa. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset on laadittu etukäteen, mutta niiden järjestystä ja sanamuotoa voidaan muuttaa vapaasti haastattelun

aikana. Tilanteeseen soveltumattomat kysymykset voidaan myös jättää haastattelussa esittämättä, ja uudet, tilanteessa mieleen tulevat kysymykset puolestaan taas lisätä siihen. Avoimessa haastattelussa haastatteli ja haastateltavat puolestaan keskustelevat aiheesta avoimesti ja tasavertaisina. (Ojala ym. 2009, 97.)

Hyödynsin sekä puolistrukturoidun että avoimen haastattelun elementtejä toteuttamassani haastattelussa, sillä koin tarpeelliseksi tiettyjen ennalta määrittelemieni kysymysten (liite 2.) esittämisen, mutta myös avoimen ja tasavertaisen keskustelun mahdollisuuden - osallistuinhan tuotteen havainnointiin myös osana ryhmää. Toteutin haastattelun välittömästi tuotteen testauksen päätyttyä viiden-hengen testiryhmän kesken, nauhoittaen haastattelun. Litteroin noin kymmenminuuttisen nauhoitteen tekstiksi heti testausta seuraavana päivänä. Analysoin materiaalia sähköpostitse, testiryhmäläisillä teettämäni kyselyn (liite 3.) tulosten rinnalla dokumenttianalyysillä.

7.4 Havainnoinnin tulokset ja elämyksellisyyden toteutuminen tuotteessa

Ryhmäläiset saapuivat testipäivään vaihtelevin mielin – osaa vaikutti jopa hieman jännittävän tuleva koitos ennen liikkeeseen lähtöä. Nykytanssin liikkuvan alkuverryttelyn myötä ryhmä kuitenkin rentoutui, ja erityisesti ensimmäisten parityöskentelyjen myötä kaikki näyttivät liikkuvan jo vapautuneemmin. Testipäivän tanssikonaisuuksien oli suunniteltu aloittelijoille sopiviksi, emmekä halunneet teettää fyysisesti liian raskaita harjoituksia aivan tuotteen alussa - havainnoinnin perusteella alkuun olisi kuitenkin voinut lisätä vielä jonkin aerobisesti hieman raskaamman sarjan, tai kiristää hieman tahtia nopeuttamalla siirtymiä sarjojen välillä. Nykytanssilämmittelyt sujuivat kokonaisuudessaan hyvin, ja akrobaattisten liikkeiden vaikeustaso vaikutti ryhmälle sopivalta.

Balettiin siirryttäessä ryhmä näytti selkeästi piristyvän entisestään, ikään kuin baletti olisi ollut juuri heidän odottamansa kohokohta. Tanssiasennon, aukikierron ja muiden perusteiden oppiminen nosti myös kuvamateriaalin perusteella mairean onnistumisenhymyn monen kasvoille. Ryhmäläiset olivat hyvin vastaanottavaisia ohjeille, ja vaikuttivat nauttivan baletille ominaisesta tarkuudesta. Kaikki odotukseni rikkoen pikkuhyppy-sarja nousi havainnoinnin perusteella jopa koko

testipäivän kohokohdaksi – niin riemuissaan olivat aikuistanssijamme haasteen edessä! Ohjeistetut venyttelyt tuottivat myös osalle kokijoista jonkinasteisia “ahaa”-elämyksiä.

Jazztanssin historiaosan herättämien kommenttien perusteella ryhmäläisten ennakkotiedot lajista olivat vähäisiä – suurin osa kuitenkin oli nähnyt jazz-tanssia television tanssikilpailuissa. Ryhmän tunnelma ja energiataso tuntui baletin jälkeen jazziin siirryttäessä hieman laskevan – ja ryhmän pyynnöstä loppuun siirretyllä välipalalla olisi ollut mielestäni tässä vaiheessa todellista käyttöä. Jazz-osiossa tekemisen rytmin ja liikkeiden vaatimustason noustessa hymyt kuitenkin nousivat takaisin porukan kasvoille. Broadway-teemainen tanssisarja otettiin hyvin vastaan, ja sarjan viimeisessä läpimenossa, eli “ensi-illassa” tanssissa oli jo ensikertalaisilta erittäin ihailtavaa tunnelmointia ja heittäytymistä.

Tuotteen suunnittelussa ja testipäivän toteutuksessa onnistuttiin havainnointimateriaalin ja asiakaspalautteen perusteella hyvin. Sähköpostitse lähetetyn kutsun tiedot koettiin riittäviksi, ja kutsun kuvattiin herättävän halutunlaista jännitettä ja jännitystä kokemusta edeltäen. Tuote ja erityisesti Suvin ohjaus koettiin laadukkaaksi ja ammattimaiseksi. Tilan kokoon kiinnitettiin jonkin verran huomiota, ja sitä kuvailtiin pienehköksi, vaikkakin juuri heidän ryhmälleen sopivaksi. Havainnointimateriaalin perusteella ryhmä kuitenkin käytti tilaa mielestäni aika rajoitetusti, ja liikkui pääosin tiiviissä rykelmässä. Johtopäätöksenäni on, ettei tila varsinaisesti ollut liian pieni, vaan sen käytettävyyttä ja miellyttävyyttä rajoitti pikemminkin kellarikerroksessa sijainti ja heikko ilmanvaihto, jonka jotkut kokemukseen osallistujat tulkitsivat tilan ahtauteksi.

Kaikki ryhmäläiset kokivat oppineensa päivän aikana jotakin uutta, jonka perusteella tuotteen voidaan todeta olleen ryhmän taitotasolle sopiva. Kokemuksen sopivan haastetason ansiosta kokemus herätti onnistumisen iloa ja voitonriemua. Vuorovaikutus toimi tuotteessa sujuvasti, mikä mahdollisti myös kokemukseen heittäytymisen. Kaikki ryhmäläiset olivat tyytyväisiä kokemukseen, jopa varautunein ennako-odotuksin päivään saapuneet olivat loppujen lopuksi tyytyväisiä. Kokemuksesta kuvailtiin jääneen hyvä mieli ja olo, ja erityisesti baletin-kokonaisuutta kuvailtiin mieleenpainuvaksi. Suurimmassa osassa kokemus

nostatti aitoa innostus liikuntaharrastuksen-, tanssin- ja erityisesti baletin merkeissä.

Havainnointimateriaalin- ja käyttäjäpalautteen perusteella elämyksellisyys toteutui tuotteessa vahvasti ja monipuolisesti, testipäivän prototyyppi-luonteisuudesta huolimatta. Toiminta koettiin arjesta eroavaksi, eikä kenelläkään ollut aiempaa kokemusta vastaavasta tuotteesta. Eräs ryhmäläinen kertoi tosin osallistuneensa aiemmin baletti-teemaisiin polttareihin, mutta totesi Tanssin helmet-tuotteen tarjonnan hänelle aidomman balettikokemuksen kuin hassuttelu-tyylinen edeltäjänsä. Tuotteen kulku koettiin luontevaksi, joskin nykytanssia pidettiin kokonaisuudessa hieman ”outona”. On positiivista että tuotteella koeteltiin hieman myös osallistujien henkilökohtaisia mukavuusalueita, mutta nykytanssin osiossa voidaan silti todeta olevan vielä kehittämisen varaa.

Tuote, ohjaus ja tanssisisällöt koettiin aidoiksi, ja Suvin koostamat tanssi-historian tietoiskut saivat kiitosta. Vuorovaikutteisuuden elementin voidaan todeta toteutuneen tuotteessa erinomaisesti. Elämyksellisyyden merkittävimmäksi perustaksi tuotteessa syntyi Suvin ammattitaitoinen, kannustava ja helposti lähestyttävä ohjaus. Kokemus lähensi myös satunnaisissa kokoonpanoissa työskentelevää työporukkaa.

7.5 Prosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessissa on saavutettu sille ennalta asetetut tavoitteet, elämyksellisen tuotteen suunnittelussa ja testauksessa, ja työn tavoitteenasettelu on onnistuneen työelämlähtöinen. Elämysteorian ja vapaa-ajan trendien hyödyntämisellä tanssituotteen suunnittelussa on myös tiettyä uutuusarvoa, jota voitaisiin jossain määrin hyödyntää alan kehityksessä laajemminkin. Työn aiherajaus on selkeä ja perusteltu, ja koen tehneeni oikean ratkaisun erityisesti monialaiseen yhteistyöhön päätyessäni.

Tuotteen tietoperustasta muodostui selkeä kokonaisuus, joka tukee toiminnallista osaa. Olisin voinut tosin panostaa työn toiminnallisen osan kirjoittamiseen huomattavasti enemmän, varaamalla sille tietoisesti enemmän aikaa. Tuotteen innovointi tapahtui ennen testipäivää hyvin nopeasti, jonka vuoksi

innovointiprosessin kirjaamiselle tekstimuotoon ei ollut sen lomassa juurikaan aikaa. Toiminnallisen osan kirjallinen raportointi tapahtui näin kokonaisuudessaan vasta testipäivän toteutuksen jälkeen, joka ei ollut minulle henkilökohtaisesti kaikkein toimivin vaihtoehto. Prosessin kesto oli kokonaisuudessaan kuusi kuukautta, mutta olisin varmasti pystynyt tiivistämään sitä jopa muutamalla kuukaudella halutessani.

Prosessi on venyvyydessään ja käännteissään ollut pitkälti näköiseni, ja taiteelliselle luonteelleni sopiva. Yhteistyö siskoni Suvin kanssa oli mielestäni prosessissa toimiva ja perusteltu ratkaisu, joka toi tuotokseen selkeää lisäarvoa. Prosessissa olen tyytyväinen alustavan tuoteideani punaisen langan säilymiseen muuttumattomana, alusta loppuun. Tietoperustan kirjoittamiseen käyttämäni ajan sijaan, olisin voinut jättää enemmän tuotteen innovoinnille kiireen välttämiseksi.

7.6 Tuotoksen arviointi

Kahden ammattimaisen näkökannan innovoinnin tuloksena syntynyt Tanssin helmet -tuote tuottaa toimeksiantajalle lisäarvoa, sekä asiakkaalle elämyksellisen kokemuksen. Suunniteltu tuote vastaa vapaa-ajan markkinoiden tulevaisuuden tarpeisiin ja trendeihin. Tuote soveltuu toimeksiantajan jo olemassa olevaan toimintaan, ja on kaupallistettavissa ilman erillisiä hankintoja, esimerkiksi Suvi Toivosen vetämänä, kuten olen ehdottanut. Suvin työllistäminen tuotteen ohjaajaksi olisi kaikkein järkevin vaihtoehto, ja toisi lisäarvoa myös hänen panokselleen prosessissa.

Elämyksellisen Tanssin helmet -tuotteen testauspäivä onnistui oman arvioni, sekä testiryhmäläisiltä saadun palautteen perusteella hyvin, joskin maksulliseksi suunnitellun palvelun toteutus olemattomalla budjetilla oli haasteellista. Tuotos vastasi työlle asetettuihin tavoitteisiin; tanssin elämyksellisyyden tiivistämisestä kertaluontoisesti koettavaan tuotteeseen, ja tuotteen testaamiseen käytännössä, mielestäni hyvin.

Koen meidän, yhdessä Suvin kanssa, suoriutuneen testipäivän haasteesta kunnialla, ja todistaneen samalla tuotteen muuntumiskyvyn. Testipäivä nimensä mukaisesti testasi uutta tuotetta mielestäni onnistuneesti ja käyttäjälähtöisesti, ja

antoi riisutusta toteutuksestaan huolimatta todenmukaisen kuvan sisällön elämyksellisyydestä. Tuote koettiin elämykselliseksi, ja se herätti osallistujissa aitoja ilon tunteita sekä liikuntakipinää. Testipäivä osoitti mielestäni hyvin nimenomaan sen, kuinka mahtavia eri taidetanssilajit ovat elämyksen lähteenä – ja uskon valmiin tuotteen olevan vieläkin vahvemmin elämyksellinen, tanssikoulun tiloissa, asianomaisen rekvisiitan (puvut, maski, lava-valaistus) kanssa toteutettuna.

7.7 Ammatillinen kasvu

Sisällöltään taiteellisesti kattavan tuotteen suunnitteluprosessi on ollut minulle mieleinen opinnäytetyön aihe monestakin syystä. Olen päässyt työskentelemään minulle tärkeiden aiheiden; hyvinvoinnin, elämyksellisyyden ja tanssin parissa, sekä toimimaan monialaisessa yhteistyössä.

Ammatillista kasvuani restonomiksi kuvastaa erityisesti työssä hallitusti käytetty elämysteoria, jota olen hyödyntänyt taiteellisen tuotteen suunnittelussa uudesta näkökulmasta. Elämyksellisyys liitetään vapaa-ajan tuotteissa usein pelkästään luontoon, mutta osoitan työssäni elämyksellisen tuotteistamisen toimivan myös tanssin maailmassa, sekä osaavani hyödyntää elämyksen työkaluja käytännössä. Yhteistyö siskoni Suvin kanssa on ollut prosessissa erityisen opettavaista ja palkitsevaa, ja rikastanut prosessia. Yhteistyö toi minulle myös prosessijohtajan roolin, jossa osoitin hyvin ammatillisen kasvuni restonomina, erityisesti tehtävien tehokkaalla delegoinnilla osaamisalueiden mukaan. Olen myös tyytyväinen siihen, että Suvin henkilökohtaisiin tanssinopettajanopintoihin liittyvät pedagogiset tavoitteet, tanssisarjojen suunnittelun sekä ohjaajana toimimisen osalta, toteutuivat prosessissa. Olen yhteistyömme tuloksena oppinut olemaan napakka mutta joustava mielipiteissäni, sekä antamaan riittävästi tilaa toiselle luovalle persoonalle. Tuotteen suunnittelu, erilaisia näkökantoja ja lähteistä yhdistellen on kehittänyt kykyäni tarkastella moninaisia vaihtoehtoja ennen lopullisen päätöksen tekoa, sekä hyödyntää restonomin tietojani ja taitojani päätösten perustana. Tämä on minulle henkilökohtaisesti merkittävä saavutus, äkkipikaisen ja taiteellisen luonteeni vuoksi. Opinnäytetyön laatiminen työelämälähtöisesti toimeksiantajalle on puolestaan kehittänyt luottoa omiin kykyihini ja restonomin erikoisosaamiseen.

8 YHTEENVETO

Johdannossa määrittelin tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteeksi kartoittaa klassisten taidetanssilajien elämyksellisyyttä ja innovoida tuotettujen ideoiden pohjalta toimeksiantajani Lahden Tanssiopiston tarpeisiin sopiva, taidetanssiin elämyksellisyyden tiivistävä palvelutuote. Opinnäytetyön toiminnallisena tuotoksena tavoitteena oli testata suunniteltua elämystuotetta käytännössä.

Jo prosessin alussa, marraskuussa 2012, valitsin käyttööni innovaatioiden tuottamisen lähestymistavan, jonka tyypilliset menetelmä soveltuvat hyvin juuri uusien palvelutuotteiden suunnitteluun. Lähestymistapa korostaa myös monialaisen yhteistyön merkitystä innovointiprosessissa, joka innosti minut lähtemään yhteistyöhön tanssinopettajaksi Savoniassa opiskelevan siskoni Suvi Toivosen kanssa. Määrittelin Suvin tehtäväksi tuotteen tanssillisen sisällön suunnittelun sekä tuotteen testipäivän ohjaajana toimimisen. Voisin näin itse keskittyä selkeämmin elämyksellisyyden ja tuotekokonaisuuden suunnitteluun.

Työn tietoperustassa käsiteltiin elämyksen teoriaa sekä vapaa-ajan kuluttajakäyttäytymistä ja -trendejä. Tietoperustan kokoamisen jälkeen, tammikuussa 2013, kartoitin taidetanssilajien elämyksellisyyttä nominaaliryhmämenetelmää hyödyntäen. Kartoitusryhmä koostui sekä tanssiharrastajista että tuotteen potentiaaliseen asiakasryhmään kuuluvista aikuisista miehistä ja naisista. Kartoituskysymykset käsittelivät taidetanssilajeja; balettia, jazzia ja nykytanssia monipuolisesti, ja tavoitteena oli kerätä mahdollisimman intuitiivisia vastauksia käsitteisiin liittyen. Kartoituksen tuloksissa selvisi muun muassa tanssin motivoivan harrastajia, fyysisen hyvän olon lisäksi vuorovaikutuksellisuudellaan. Koostin kartoituksessa esiin tulleet yhteneväisyydet ja mielenkiintoiset eriävyydet tekstimuotoon, ja hyödynsin niitä Suvin kanssa myöhemmin toteuttamassamme innovointityössä. Tavoite taidetanssilajien elämyksellisyyden kartoittamisesta toteutui teettämässäni kartoitustyössä hyvin, ja tuloksena saamani materiaali oli innovointityössä erittäin käyttökelpoista.

Ennen innovointitapaamisia annoin Suville toimeksiannoksi suunnitella baletista, jazz-tanssista ja nykytanssista noin tunnin mittaiset tuntikokonaisuudet, jotka soveltuisivat aloittelijoille. Työstimme Tanssin helmet -nimen saatutta elämystuotetta kahden viikon aikana useassa erässä, hyödyntäen luovan ongelmanratkaisun; miten?- ja +3-tekniikoita apunamme. Innovoidessamme muokkasimme Suvin suunnittelemista tuntikokonaisuuksista; kartoitustuloksia, elämysteoriaa ja omia tanssikokemuksiamme hyödyntäen draaman kaaren mukaisesti etenevän tuotteen, jossa korostuvat elämyksen elementit.

Kokemus alkoi nykytanssi-teemaisella lämmittelyllä, jossa tuotiin esiin sekä kontaktityöskentelyn että liikkeen orgaanisuuden elementtejä. Seuraavaksi keskityttiin balettiin, jossa perustekniikkaa harjoiteltaisiin perinteisen pianomusiikin tahdissa, puuterintuoksuissa tunnelmassa, ja tanssisarjana olisi valssi. Viimeinen kokonaisuus oli jazz-tanssi, jossa heittäydettiin Broadwayn savuisille klubeille, hieman syntisissä merkeissä. Tuotteen draamalliseksi kohokohdaksi muodostui ensi-illaksi nimetty esiintymisasetus, jossa kokemukseen osallistuneet esiintyisivät lopuksi toisilleen päivän aikana harjoitelluilla tanssisarjoilla. Esiintymistilanteeseen panostettaisiin teatterimaisella valaistuksella, maskilla, vaatteilla ja rekvisiitalla Lahden Tanssiopiston tarpeistosta.

Tanssin helmet-testipäivän asiakasryhmänä toimi viisihenkinen, nuorista naisista koostuva työporukka. Testipäivä toteutettiin Fellmannian peilisali-tilassa 10. helmikuuta 2013. Havainnoin testipäivän onnistumista ja tuotteen elämyksellisyyttä testipäivänä osallistuvalla havainnoinnilla sekä kokemusta valokuvaten. Keräsin testiryhmäläisiltä palautetta ja kehitysideoita avoimella haastattelulla heti kokemuksen päätyttyä, sekä kirjallisella sähköpostihaastattelulla jälkikäteen. Analysoin havainnointimateriaalia, litteroimaani haastattelua sekä palautteita dokumenttianalyysillä, peilaten eri lähteiden tuloksia keskenään.

Tanssin helmet -elämystuotteen testipäivän voidaan todeta onnistuneen hyvin. Havainnoinnin perusteella ”tomaatit pysyivät kainaloissa” eikä tanssipartnerikaan tullut kaltoin kohdelluksi. Käyttäjät olivat tyytyväisiä saamaansa kokemukseen, ja tekeminen herätti heissä aitoja ilon-, oppimisen- ja onnistumisen tunteita. Suvi onnistui tuotteen ohjaajana erinomaisesti, ja hänen saumaton vuorovaikutuksena

asiakkaisiin loi suuren osan tuotteen elämyksellisyydestä. Tuotteen sisältö koettiin mielenkiintoiseksi, vaikkakin draamallisen kohokohdan esiintuomisessa olisi vielä parannettavaa. Elämyksen elementit nousivat tuotteessa esiin suunnitellusti. Tuotteessa toteutui hyvin, tavoitteeksi asetettu tanssin elämyksellisyyden tiivistäminen kertaluontoisesti koettavaan muotoon, nimenomaan Lahden Tanssiopiston tarpeisiin sopivaksi paketiksi. Testipäivän asiakkaat kuvailivat tuotteen herättäneen heissä jopa aitoa liikuntakipinää, ja innostusta erityisesti balettiharrastukseen.

Työn henkilökohtaisena tavoitteena minulla oli tuoda rakkaan tanssiharrastukseni parissa kokemat elämykset innovoimassani tuotteessa myös niiden ulottuville, joilla ei ole aikaa tai varaa viikoittaiseen tanssiharrastukseen. Halusin tuotteen myös välittävän kokijalle tanssista syntyvää, sekä henkistä että fyysistä hyvää oloa, jonka itse olen kokenut vahvasti harrastuksen parissa. Olisikin mielenkiintoista nähdä, kuinka tuote toimisi hyvän olon välittäjänä kaupallisessa muodossaan

Tämän työn kannalta tärkeimpänä jatkotutkimushankkeena esittäisin Tanssin helmet -elämyspäivän markkinoinnin ja kaupallistamisen toteuttamisen opinnäytetyönä Lahden tanssiopistolle. Samalla voitaisiin myös tutkia tuotteen vaikutuksia kokemukseen osallistuneiden henkilöiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla Tanssin helmet -elämys tuotteen tarkempi asiakassegmentointi sekä tanssikoululaisten vanhempien kiinnostuksen kartoittaminen kyseistä tuotetta kohtaan. Kolmantena jatkotutkimushaasteena ehdotan myös Tanssin helmet -konseptin testaamista rohkeasti, erityyillisillä tanssilajikokonaisuuksilla, kuten latinotansseilla tai etnisillä lajeilla. Tämä jatkohanke vaatisi tosin, tässä työssä toteutuneen kaltaista, monialaista yhteistyötä, johon kuitenkin rohkeaisen aiheesta innostuneita omien, positiivisten kokemusteni perusteella!

LÄHTEET

Painetut lähteet:

Borg, P., Kivi, E., Partti, M. 2002. Elämyksestä elinkeinoksi – Matkailusuunnittelun periaatteet ja käytäntö. Juva: WSOY.

Heikkanen, S. 2007. Henkiseen hyvinvointiin tähtäävien elämyspalveluiden tulevaisuuden näkymiä. Pro gradu-tutkielma: Lapin yliopisto / LEO. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

Kylänen, M. 2012. Näkökulmia tulevaisuuden matkailupalveluiden kehittämiseen – Elämyksellisyyden, tarinallisuuden ja vastuullisuuden merkitys. Teoksessa Tommola, P. (toim.): Matkalla tulevaan – Matkailupalvelutuotannon näkymiä. Lahti: Lahden Ammattikorkeakoulu & Tekes, 32 – 47.

Mannermaa, M. 2004. Heikoista signaaleista vahva tulevaisuus. Helsinki: WSOY.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti J. 2009. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Pine, B. & Gilmore, J. 1999. The experience economy: work is the theatre & every business a stage. Boston: Harvard business school press.

Pine, B. & Gilmore, J. 2011. The experience economy. Updated edition. Boston: Harvard Business School Publishing.

Saarinen, J. 2002. “Elämyksiä, elämyksiä, elämyksiä”: lyhyt johdatus elämystalouteen ja –tutkimukseen. Teoksessa Saarinen, J. (toim.): Teollisuutta, taloutta vai jotakin muuta? Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 5 – 16.

Suontausta, H. & Tyni, M. 2005. Wellness-matkailu – hyvinvointi matkailun tuotekehityksessä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Tarssanen, S. 2009. Johdanto. Teoksessa Tarssanen, S. (toim.): Elämystuottajan käsikirja. 6.painos. Rovaniemi: Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus, 6 – 8.

Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2009. Elämys – mikä se on? Teoksessa Tarssanen, S. (toim.): Elämystuottajan käsikirja. 6.painos. Rovaniemi: Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus, 8 - 20.

Vehmas, H. 2009. Liikuntamatkailu ja vapaa-ajan vakavoituminen. Teoksessa Honkanen, A. (toim.): Matkailualantutkimus 1/2009. Vaasa: Suomen matkailututkimuksen seura, 57 – 64.

Zacheus, T. 2008. Suomalaiset ja vapaa-aika. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Elektroniset lähteet:

Green, C. 2010. Classics in the history of psychology - A theory of human motivation. (Mukaillen Maslow, A . 1943) [viitattu: 10.4.2013] Saatavissa: <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>

Heinonen, V. 2008. Muutoksia Suomalaisten vapaa-ajan vietossa – kotisohvalla, yhteisössä ja matkailuelämyksissä. Kuluttajatutkimuksen seura Ry. [viitattu 05.12.2012]. Saatavissa: <http://www.kulutustutkimus.net/nyt/wp-content/uploads/2008/11/kts2008heinonen.pdf>

Jordan, P.W. 2007. The Dream Economy—designing for success in the 21st century. Julkaisussa CoDesign, vol.3. Supplement 1, 5 - 17. [viitattu 12.1.2013] Saatavissa: <http://web.wvcc.edu/jenniferboyden/files/2011/01/Dream-Economy.pdf>

Kotro, T., Timonen, P., Pantzar, M. & Heiskanen, E. 2005. The Leisure Business and Lifestyle. Kuluttajatutkimuskeskus [viitattu 31.10.2012]. Saatavissa: http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/4716/publications_2005_2_leisurebusiness.pdf

Lahden Tanssiopisto. 2012. Opetusaineet. [viitattu 29.4.2013]. Saatavissa: <http://www.lahdentanssiopisto.com/>

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus (LEO). 2009. Elämystoimialat. [viitattu 27.2.2013]. Saatavissa:

<http://www.leofinland.fi/index.php?name=Content&nodeIDX=3624>

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus (LEO). 2010. Elämystalous. [viitattu 27.2.2013]. Saatavissa:

<http://www.leofinland.fi/index.php?name=Content&nodeIDX=4374>

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti 2010. [viitattu 6.3.2013]. Saatavissa: http://matkailu.luc.fi/Tuotekehitys/Tyokaluja_/Tuotteistamiseen/Palvelusta_elam_ykseksi/Draaman_kaari.iw3

Pantzar, M. & Shove, E. 2005. Manufacturing leisure: Innovations in happiness, well-being and fun. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus. [viitattu 27.2.2013] Saatavissa:

http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/4717/2005_01_publications_manufacturingleisure.pdf

Pääkkönen, H. & Hanifi, R. 2011. Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Tilastokeskus. [viitattu 05.12.2012]. Saatavissa:

http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/isbn_978-952-244-331-1.pdf

Raijas, A. 2005. Time use and consumption of mass media in Finland – the rationalisation of leisure?. Teoksessa Pantzar, M. & Shove, E. (toim.) Manufacturing leisure – Innovations in happiness, well-being and fun. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 41-57. [viitattu 17.12.2012]. Saatavissa:

http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/4717/2005_01_publications_manufacturingleisure.pdf

Tanssin Tiedotuskeskus 2007. Voiko hiipiminen olla tanssia? – opas tanssitaiteen katsomiseen. [viitattu 25.3.2013]. Saatavissa:

<http://www.danceinfo.fi/assets/Uploads/Voiko-hiipiminen-olla-tanssia.pdf>

Tilastokeskus. 2013. Suomen virallinen tilasto (SVT): Kotitalouksien kulutus. [viitattu 12.1.2013]. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/ktutk/tau.html>

Timonen, P. 2005. Kuluttajien vapaa-ajan haaveet ja elämysklusteri. Kuluttajatutkimuskeskus [viitattu 05.12.2012]. Saatavissa: http://www.ncrc.fi/files/4557/86_2005_tyoseloste_vapaa-aika.pdf

TNS Gallup. 2012. Suomalaisten lifestyle. [viitattu 17.12.2012]. Saatavissa: http://www.tns-gallup.fi/index.php?k=14649&hakustr=ravintola#a_14649

Virtanen, E. & Hernesniemi, H. 2005. Klusterin evoluutio. [viitattu 29.4.2013]. Saatavissa: www.tekes.fi/fi/document/43178/klusterin_evoluutio_pdf

Yle Uutiset. 2010. Nykymartta kotoilee. [viitattu 12.01.2013]. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/nykymartta_kotoilee/1380849

Suulliset lähteet

Kotro, T. 2011. Vapaa-ajan kuluttajakäyttäytyminen. Miten se heijastuu matkailuun? Luento Tulevaisuuden matkailijat-seminaarissa 9.11.2011.

Poutanen, P. 2012. Rehtori. Lahden Tanssiopisto. Henkilökohtainen tiedonanto 6.11.2012.

Tarssanen, S. (tuot.) 2005. CD-ROM: Elämys – Miten se tehdään? Rovaniemi: Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus.

LIITTEET

Liite 1. Kooste havainnoinnin kuvamateriaalista

(Kuvat: Toivonen 2013)

Liite 2. Haastattelurunko – Asiakaskokemuksen kartoitus 10.2.2013

1. Miten koit tanssinopiskelun; oliko tekninen haastetaso sopiva?
2. Oliko tuotteen fyysinen vaikeustaso sopiva?
3. Miellyttikö tuotteen ohjaus, ja oliko se selkeää?
4. Mitä mieltä olitte eri tanssilajien yhdistämisestä yhteen tuotteeseen?
5. Olisitteko kolmen lajin sijasta keskittynyt mieluummin yhteen tiettyyn lajiin?
6. Mitä mieltä olitte musiikkivalinnoista, jäikö jokin kappale erityisesti mieleen?
7. Oliko välipalalle mielestäsi tarpeellinen, tai olisitko halunnut pitää yhden pidemmän tauon?
8. Kommentteja tilasta – onko sopiva ympäristö tuotteelle?
9. Millaiselle ryhmälle tämän kaltainen tanssituote sopisi tulevaisuudessa?
10. Sopsisiko tuote mielestänne myös miehille?

Liite 3. Sähköpostikysely testipäivään osallistuneille.

Kysymykset on jaettu kahteen kuuden kysymyksen ryhmään. Vastaa kysymyksiin lyhyesti suoraan kysymyksen alle, yrittäen välttää pelkkiä ”kyllä/ei” vastauksia. Kiitos ajastasi!

Elämyksen tasot

1. Motivaation tasolla, millaisia odotuksia sinulla oli tuotteelle? Nostivatko ennakkotiedot haluasi ja valmiuttasi osallistua?
2. Oliko tuote mielestäsi teknisesti (tila, ohjaus ja sisältö) laadukas ja toimiva?
3. Koetko oppineesi uutta tai harjaannuttaneesi taitojasi?
4. Olitko tyytyväinen kokemukseen?
5. Herättikö kokemus sinussa tunnereaktioita, esim. iloa, riemua, onnellisuutta, onnistumisen- tai oppimisen iloa, voitonriemua, liikutusta?
6. Herättikö tuote sinussa tanssi-, kuntoilu- tai hyvinolonkipinää? Tai oliko kokemus sinulle jotenkin muuten merkityksellinen, löysitkö esim. uusia voimavaroja itsestäsi?

Elämyksen elementit

1. Erosiko toiminta arjestasi?
2. Oliko ohjelman kulku luontevaa? Koitko tekemisen mukaansatempaavaksi?

3. Oliko tuotteen tanssillinen sisältö mielestäsi aitoa ja uskottavaa, lajienomaista?
4. Oliko kommunikointi opettajan kanssa luontevaa?
5. Oliko kokemus sinulle positiivinen ja toiko se sinulle hyvää oloa?
6. Oliko ryhmänä toiminta luontevaa, mukavaa tai vuorovaikutteista? Koetko tuotteen vaikuttaneen positiivisesti ryhmänne henkeen/vuorovaikutukseen?